

Творчество Йозефа Лады как чешский культурный феномен

JAROSLAV HAŠEK
OSUDY
DOBRÉHO VOJÁKA
ŠVEJKA

III-IV

S BAREVNÝMI OBRÁZKY
JOSEFA LADY
KLHU * PRAHA 1955

Изотов Андрей Иванович,
доктор филологических наук,
профессор МГУ им. М.В. Ломоносова

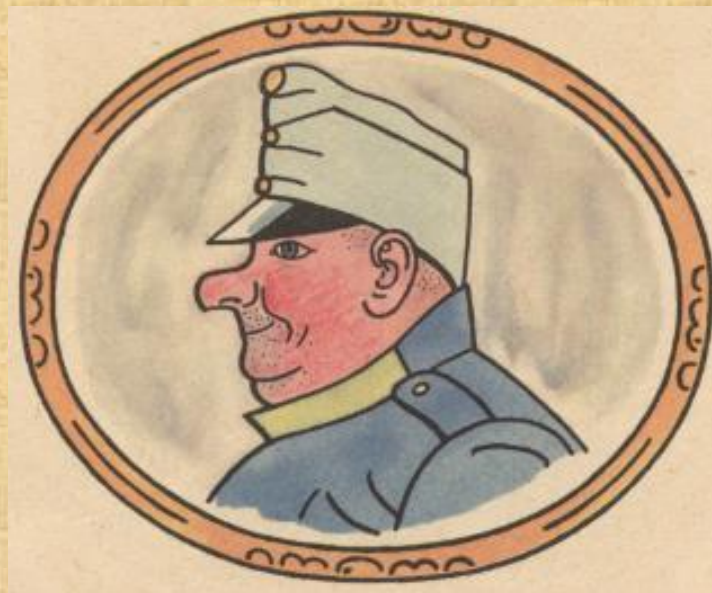
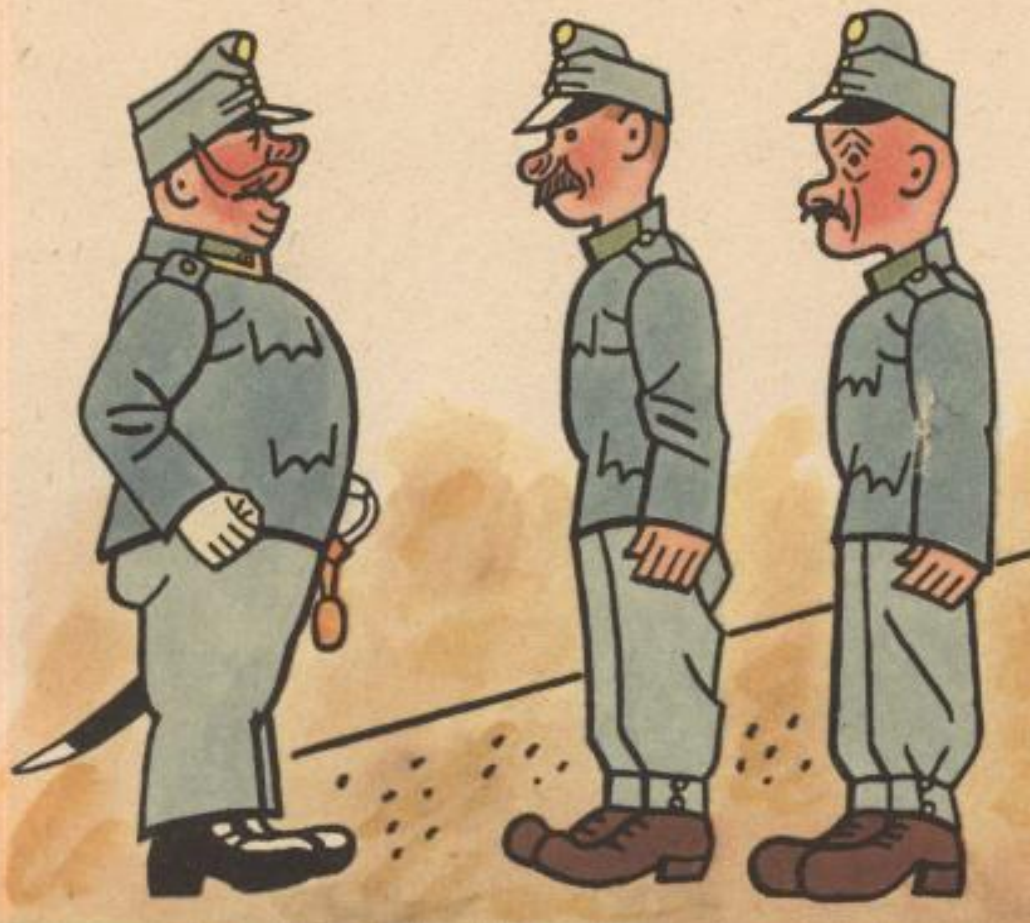
Konečně se všichni dočkali toho okamžiku, kdy je nacpali do vagonů v poměru 42 mužů k 8 koním. Koním ovšem se jelo pohodlněji než mužstvu, poněvadž mohli spát vstojе, ale to nevadilo. Vojenský vlak vезl do Haliče opět novou skupinu lidí hnanych na jatky.

Když jsme jeli přes Uhry, tak nám házeli do vagonů na každé stanici pečené slepice. Z těch jsme nic jiného nejedli než mozeček. V Kapošlavě házeli nám Maďaři do vagonů celé kusy pečených prasat a jeden kamarád dostal celou pečenou vepřovou hlavou tak do lebky, že potom toho dárce honil s überschwunkem přes tři koleje. Zato už v Bosně jsme ani vodu nedostali. Ale do Bosny, ačkoliv to bylo zakázané, měli jsme různých kořalek, co hrdlo ráčilo,

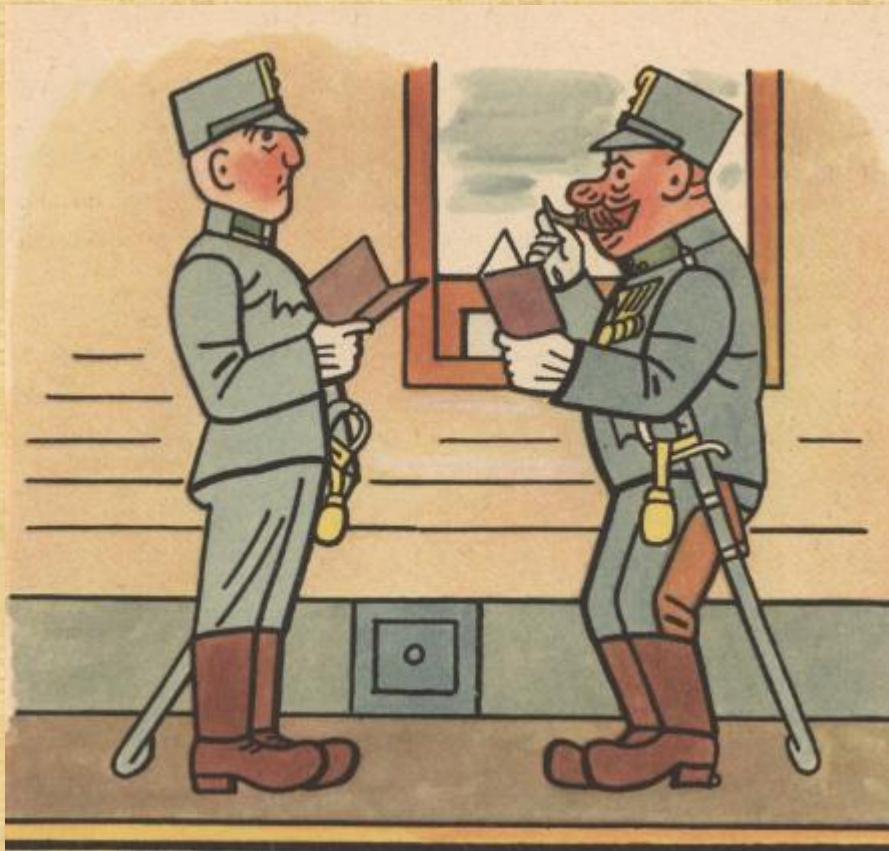

Všichni jsme byli jako v mátohách po celou cestu, já neviděl ani na žaludské eso, a než jsme se nadáli, najednou rozkaz, karty jsme ani nedohráli a všechno ven z vagonů. Nějakej kaprál, už nevím, jak se jmenoval, ten křičel na svoje lidi, aby zpívali: „Und die Serben müssen sehen, dass wir Oesterreicher Sieger, Sieger sind.“ Ale někdo ho zezadu kop a on se převálil přes koleje.

„Vo tom stěhování duší jsem už taky slyšel,“ ozval se Švejk,

Potom na vojně jsem se přesvědčil, že něco pravdy na tom musí bejt, poněvadž kdekdo vojáky, když měl nějakou hvězdičku, jmenoval buď mořskými prasaty, nebo vůbec nějakým zvířecím jménem, a podle toho by se dalo soudit, že před tisíci léty tyhle sprostí vojáci byli nějakýma slavnějma vojevůdci.

Proto jsem se vás taky ptal, pane obrlajtnant, po telefonu, když jste se vrátil z kasina, a hlásil jsem vám to o těch knížkách, jestli snad teď na vojně je to převrácený a jestli se nečtou knihy v obráceném pořádku, napřed *druhý* a potom teprve *první díl*. A vy jste mně řekl, že jsem vožralý hovado, když ani nevím, že v Otčenáši je napřed 'Otče náš' a potom teprve 'amen'.

Je vám špatně, pane obrlajtnant?" otázal se se zájmem Švejk, když bledý nadporučík Lukáš zachytil se stupátka k vodojemu vyhaslé lokomotivy.

V jeho bledé tváři nejevil se žádný výraz zlosti. Bylo to něco zoufale beznadějného.

„Dál, dál, Šveju, už je to jedno, už je dobře...“

A podívejte se, prosím, dále: Šifra: „Sache mit uns das wir aufsehen in die versprochen die Martha...“ a tak dále. Právě jak jsme před chvílí slyšeli.“

Proti tomu se nedalo nic namítat. To usmrkané „Čapí křídlo s rybím oca-sem“ mělo pravdu.

Ve štábu armády si někdo z pánů generálů ulehčil práci. Objevil Fleissnerovu knihu o vojenském šifrování, a už to bylo hotovo.

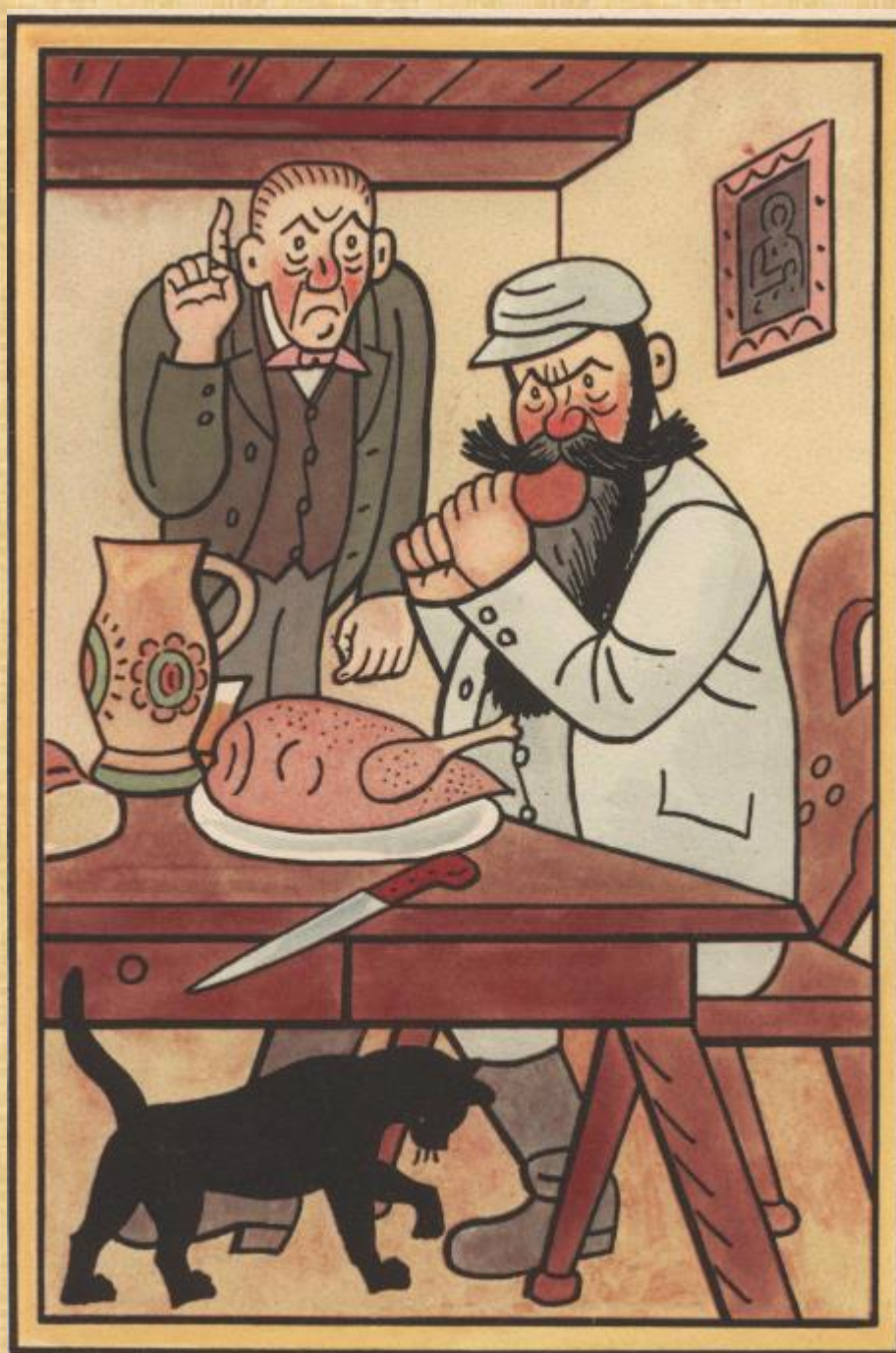

„Dyž já nejsem pro vojnu dělanej,“ zahořekoval Baloun, „já jsem, pravda, nenažranej, nedožranej, poněvadž jsem vytrženej z pořádnýho života. Vono je to u nás v rodu. Nebožtík tatínek, ten se sázel v Protivíně v hospodě, že sní na posezení padesát buřtů a dva bochníky chleba, a vyhrál to. Já jsem jednou vo sázku sněd čtyry husy a dvě mísy knedlíků se zelím. Doma si vzpomenu po obědě, že bych chtěl ještě něco zakusit. Jdu do komory, uříznu si kus masa, pošlu si pro džbán piva a splivnu dvě kila uzenýho.“

„Vy troubo jedna! Vysvětlovat vám nic nebudu. Vlezte si zas do vagonu a řekněte Balounovi, až bude Budapešť, aby mně přinesl do štábního vagonu nějakou housku a potom tu játrovou paštiku, kterou mám dole v kufříku ve staniolu. Potom řeknete Vaňkovi, že je kus mezka. Třikrát jsem ho žádal, aby mně udal přesný stav manšaftu. A když jsem to dneska potřeboval, tak jsem měl jen starý štand z minulého týdne.“

„Zum Befehl, Herr Oberlajtnant,“ zaštěkal Švejk a vzdaloval se pomalu k svému vagonu.

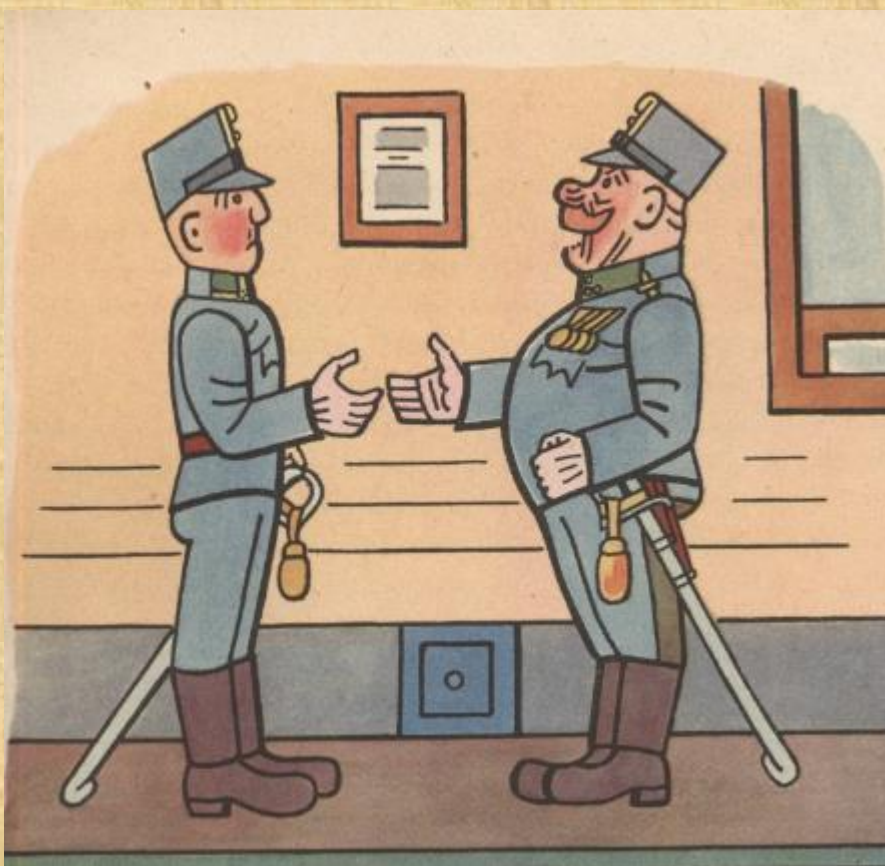
„Pane obrlajtnant,“ řekl jsem mu, „když jste mě přijímal, ten první den jste o tom mluvil, že každéj pucflek je zloděj a podlej chlap. A když v tej restauraci dávali vopravdu tak malinký porce příkrmu, tak byste si bejval moh pomyslit, že jsem vopravdu taky jeden z takovejch podlejch chlapů, že jsem vám to sežral...“

„Můj bože na nebi,“ zašeptal Baloun a shýbl se pro kufřík nadporučíka Lukáše a odcházel s ním dozadu.

„Potom se nadporučík Lukáš,“ pokračoval Švejk, „počal šacovat po všech kapsách, a když to bylo marný, sáhl si do vesty a dal mně své stříbrné hodinky. Byl takovej pohnutej. „Až dostanu gáži, Švejku,“ řekl, „tak mně sepište, kolik jsem vám dlužen... Tyhle hodinky si nechte zvlášť. A podruhý neblázněte.“

Švejk pokračoval: „To byl kámen ourazu. Pan obrlajtnant Šeba poslal skutečně druhýho dne svýho pucfleka pro oběd do tý naší restaurace a von mu přines jako příkrm takovou malinkou hromádečku pilafu ze slepice, jako když se šestinedělní dětátko vykaká do peřinky, tak asi na dvě lžičky. A pan obrlajtnant Šeba na něho, že polovici sežral. A von, že je nevinnej. A pan obrlajtnant Šeba mu dal přes hubu a dával mne za příklad. Já že nosím porce panu obrlajtnantovi Lukášovi. A tak ten nevinnej zřackovanej voják se druhej den v restauraci, když šel pro oběd, na všechno vypytl, řek to svýmu pánovi, ten zas mýmu obrlajtnantovi. Sedím já večer za novinama a čtu si zprávy nepřátelskejch štábů z bojiště, když můj pan obrlajtnant vešel, celej bledej, a hned přímo na mne uhočil, abych mu řek, kolik těch dvojnásobnejch porcí jsem v restauraci platil, že ví všechno, že mně vůbec žádný zapírání nepomůže, že už dávno ví o tom, že jsem blbec, ale že byl bych blázen, to že mu nenapadlo. Udělal sem prej mu takovou vostudu, že má největší chuť zastřelit napřed mě a potom sebe.“

Kadete Bieglere, je velice hezké od vás, že jste se za tak krátkou dobu svého pobytu v řadách vojska snažil vniknout do strategie, jenže to u vás dopadlo, jako když si kluci hrajou na vojáky a dávají si tituly generálů. Sám jste se tak rychle povýšil, až jedna radost. C. k. důstojník Adolf Biegler! Než dojedeme do Pešti, tak z vás bude polní maršálek. Předevčirem jste ještě někde doma u tatínka vážil kravské kůže. K. u. k. Leutnant Adolf Biegler!... Človče, vždyť vy ještě nejste žádný důstojník. Jste kadet. Visíte ve vzduchu mezi fähnrichem a poddůstojníky. Jste vzdálen toho jmenovat se důstojníkem, jako když si dá někde v hospodě říkat frajtr: „pane štábní šikovateli“.

Kadet Biegler viděl, že je rozmluva s ním skončena, zasalutoval a celý červený v obličejí prošel vagonem, až se ocitl na samém konci v příčné chodbě.

Než přijeli do Pešti, byl kadet Biegler tak opilý, že nahýbaje se z okna vagonu, křičel do pusté krajiny nepřetržitě: „Frisch drauf! Im Gottes Namen frisch drauf!“

Potom ho na rozkaz hejtmana Ságnera batalionsordonanc Matušič odtáhl do kupé, kde ho se sluhou hejtmana, Batzerem, uložili na lavici,

Sen kadeta Bieglera před Budapeští.

Měl signum laudis, železný kříž, a byl majorem a jel na obhlídku účastku brigády, která mu byla přidělena. Nedovedl si sice vysvětlit, když má pod sebou celou brigádu, proč je neustále jen majorem. Měl podezření, že měl být jmenován generálmajorem a to „generál“ že se někde v návalu na polní poště ztratilo.

Když jel automobilem na posici na obhlídku účastku své brigády, bylo mu všechno jasno. Byl vlastně vyslán z jenerálního štábu armády.

Jeli dál kolem nějakého cvičiště, kde se to jen hemžilo rekruty-anděly, které učili křičet: „Alelujá“.

Jeli kolem skupiny, kde rezavý kaprál-anděl měl právě jednoho nemotorného rekruta-anděla v parádě, mlátil mu pěstí do břicha a řval na něho: „Rozevři lepší svou držku, svině betlémská. Takhle se volá ‚Alelujá‘? Jako kdybys měl knedlík v hubě. To bych rád věděl, který vůl tě sem, ty dobytku, pustil do ráje. Zkus to ještě jednou... Hlahleluhja? Cože, bestie, ještě nám tady v ráji huhňáš... Zkus to ještě jednou, cedre libanonský.“

Baloun, celý se třesa, postavil se stranou a strčil si prst do krku a vrhl v krátkých přestávkách.

„Co je s vámi, Baloune?“

„Ble-ble-ju, é-é pane obr... é-é obr-lajt-nant é-é,“ používaje přestávek, volal nešťastný Baloun, „já-já ji sežra-l é-é, sežra-éé-l-l-l, é-é, já-éé, sám-éé, ý-é.“

Z nešťastného Balouna šly hubou ven i kousky staniolového obalu z paštiky.

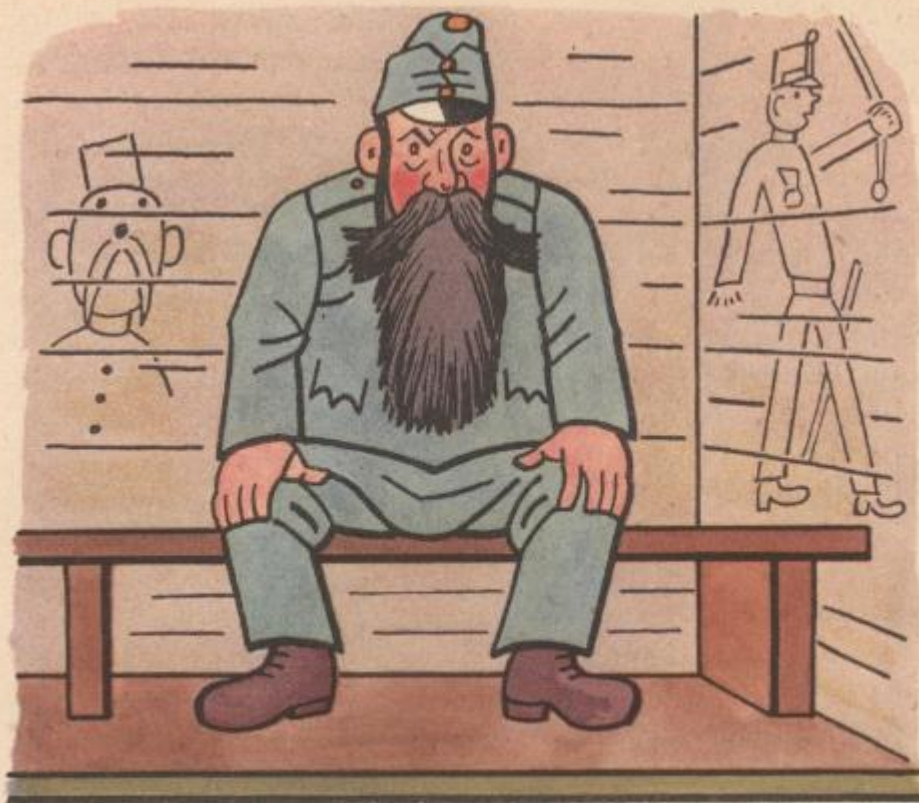
„Cožpak Italie, to je pěkná země,“ prohodil kuchař Jurajda, „já jsem byl jednou v Benátkách a vím, že Talián nazve každého prasetem. Když se rozčílí, je u něho každej porco maladetto. I papež je u něho porco, i, madonna mia è porco, „papa è porco“.“

Účetní šikovatel Vaněk naproti tomu velice sympaticky se vyjádřil o Italii. Má v Kralupech při své drogerii výrobu citronové šťávy, kterou dělá ze shnilých citronů, a nejlacinější citrony a nejshnilější vždy kupoval z Italie. Teď bude konec s dopravou citronů z Italie do Kralup. Není pochyby, že válka s Italií přinese různá překvapení, poněvadž se bude chtít Rakousko pomstít.

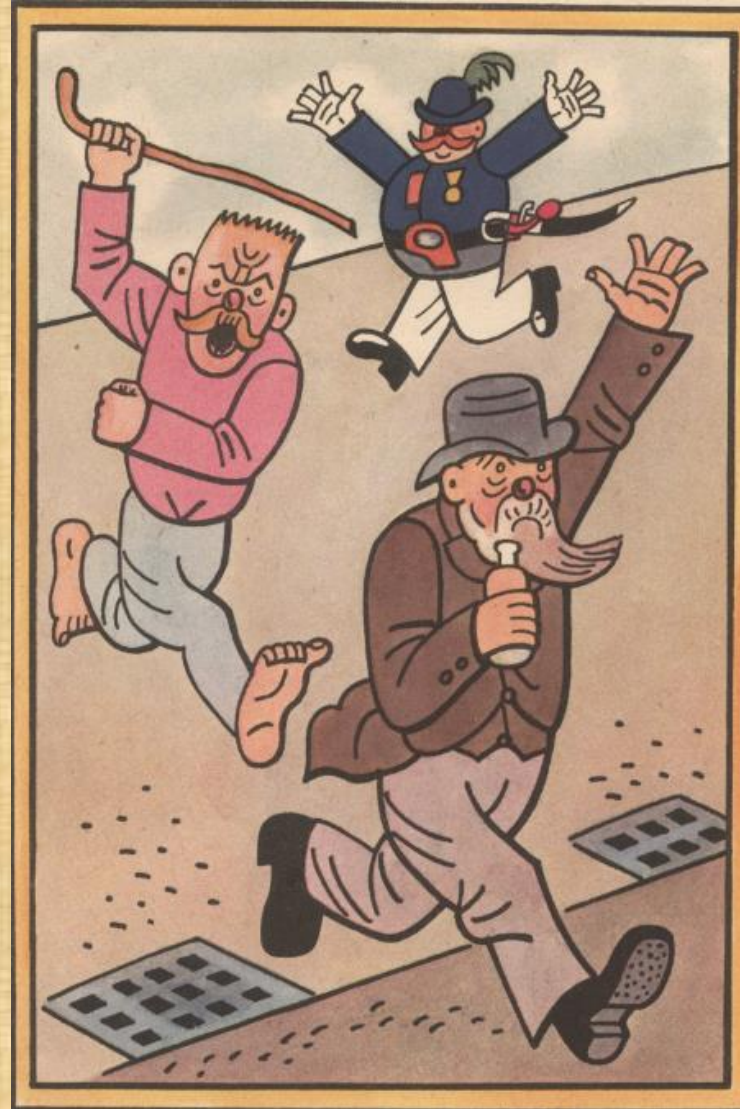

Baloun mezitím usilovně o něčem přemýšlel, až nakonec otázel se se strachem Vaňka: „Prosím, pane rechnungsfeldvébl, vy tedy myslíte, že kvůli tý válce s Itálií budem fasovat menší mináž?“

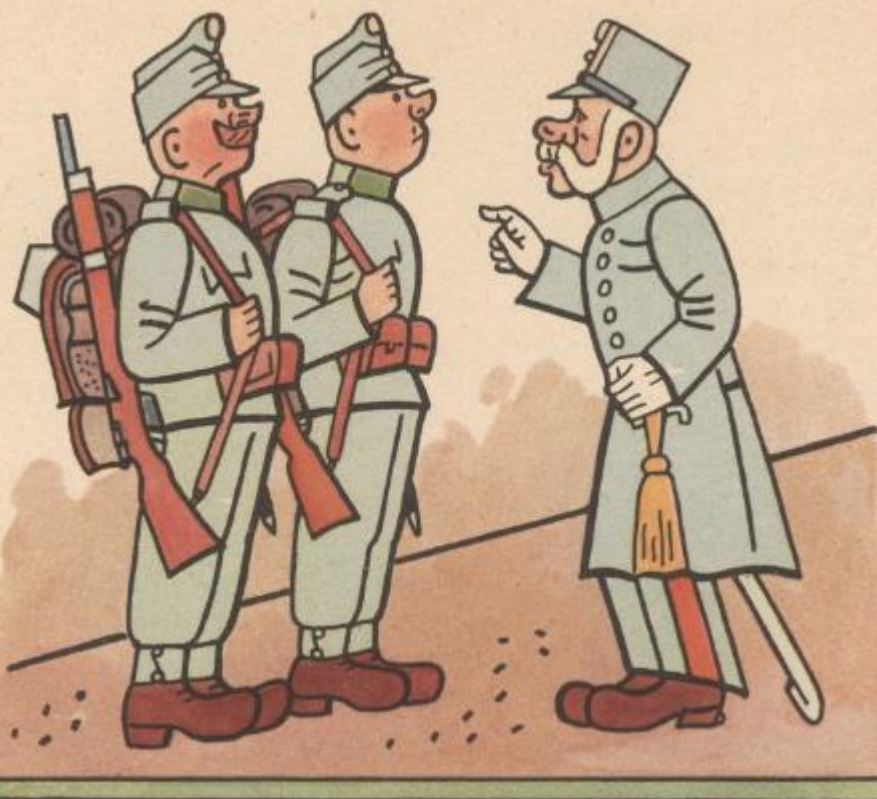
„To je na bílé dni,“ odpověděl Vaněk.

„Ježíšmarjá,“ vykřikl Baloun, sklonil hlavu do dlaní a seděl tiše v koutku. Tím skončila v tomto vagoně definitivně debata o Itálii.

Domovník ještě spal, když ho ten pán vzbudil a povídal mu přátelsky: „Moje úcta, pane Málek, dobré jitro přeji. Tady, prosím, lahvička, račte se vymočít a dostanu šest korun.“ Ale to bylo boží dopuštění potom, jak ten domovník vyskočil v katatech z postele, jak toho pána chyt za krk, jak s ním praštil vo almaru, až ho do ní zafasoval! Když ho vytáh z almary, popad bejkovec a už ho hnal dolů v katatech Čelakovskýho ulicí a ten ječel, jako když šlápneš psovi na vocas,

K hejtmanovi Ságnerovi dostavila se deputace „Spolku pro vítání hrdinů“, sestávající ze dvou strašně utahaných dam, které odevzdaly dárek, patřící ešalonu, totiž dvacet krabiček voňavých pastilek do úst, reklamy to jedné peštské továrny na cukrovinky. Krabičky ústních voňavých pastilek byly pěkně provedeny z plechu, na víčku byl namalován uherský honvéd, který tiskne ruku rakouskému landšturmákov, a nad nimi září koruna svatoštěpánská. Kolem byl německý a maďarský nápis: „Für Kaiser, Gott und Vaterland.“

A starý generál procházel se dál před frontou, provázen hejtmanem Ságnerem, a zastavil se před jedním mladým vojákem, aby jaksi celé mužstvo nadchl, a otázel se ho, odkud je, jak je stár a má-li hodinky. Voják sice jedny měl, ale poněvadž myslel, že dostane od starého pána ještě jedny, řekl, že žádné nemá, načež staříčký chcipáček-generál s takovým připitomělým úsměvem, jako to dělával císař František Josef, když oslovoval někde ve městech starosty, řekl: „To je dobře, to je dobře,“ načež poctil oslovením vedle stojícího kaprála, kterého se optal, je-li jeho manželka zdráva.

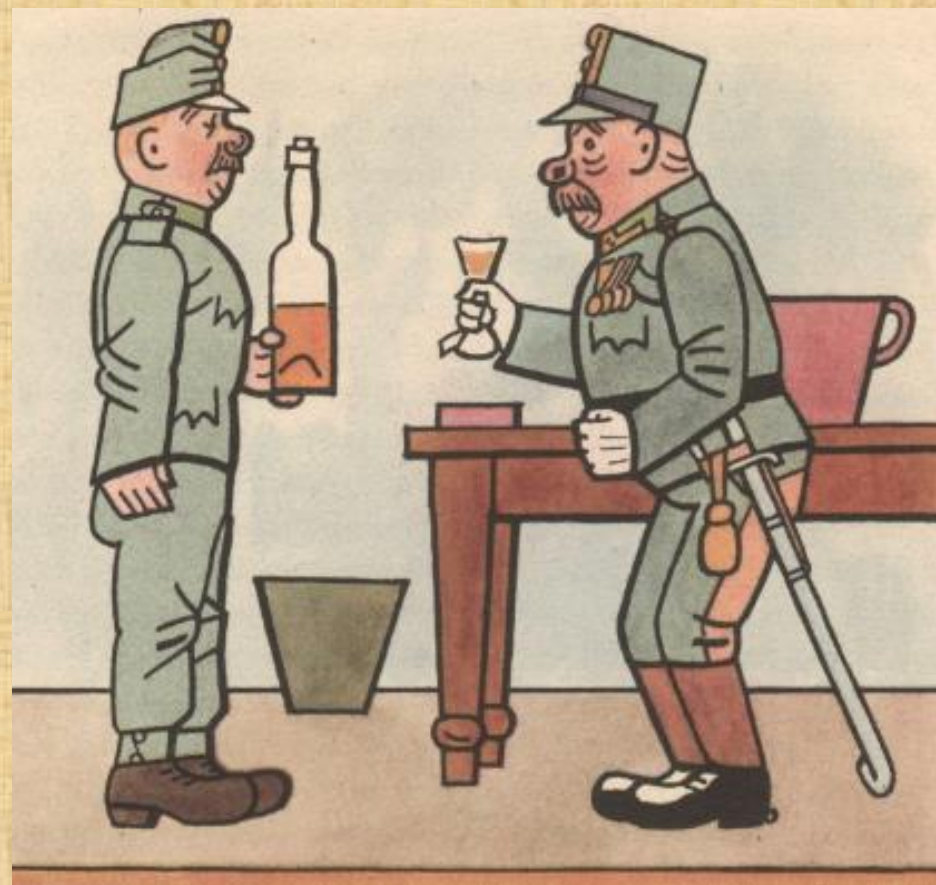
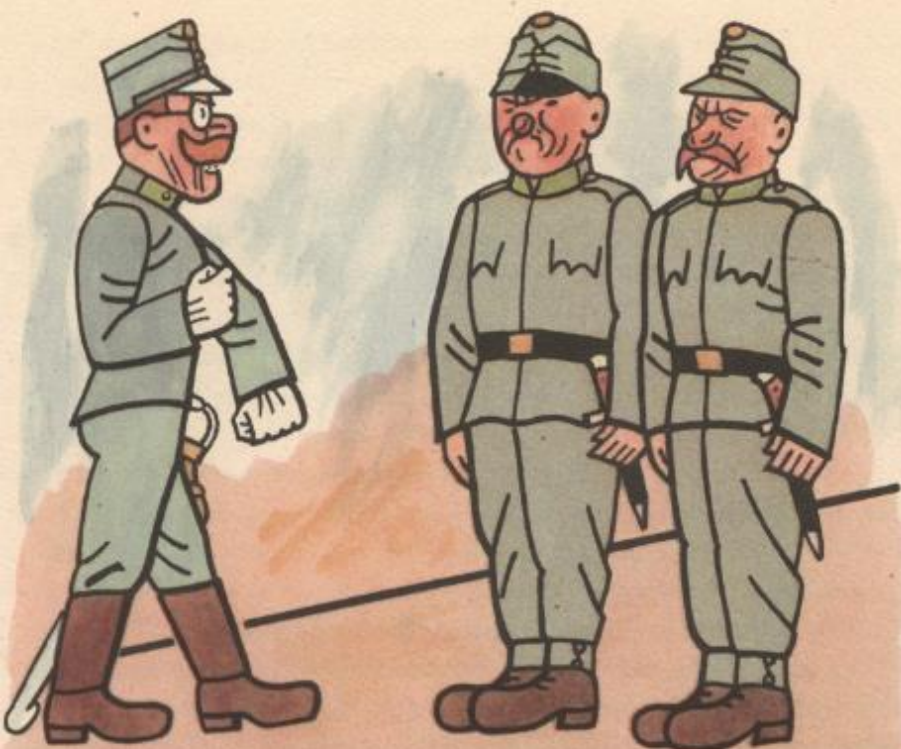
„Poslušně hlásím,“ zařval desátník, „že nejsem ženat,“ načež generál se svým blahosklonným úsměvem řekl opět své: „To je dobře, to je dobře.“

Poručík Dub, který zejména dnes si umínil, že musí vychovávat vojáky, našel si za nádražím novou obět. Byli to dva vojáci od pluku, ale od jiné rotы, kteří tam smlouvali ve tmě lámanou němčinou s dvěma poběhlicemi, kterých se potloukaly celé tucty kolem nádraží.

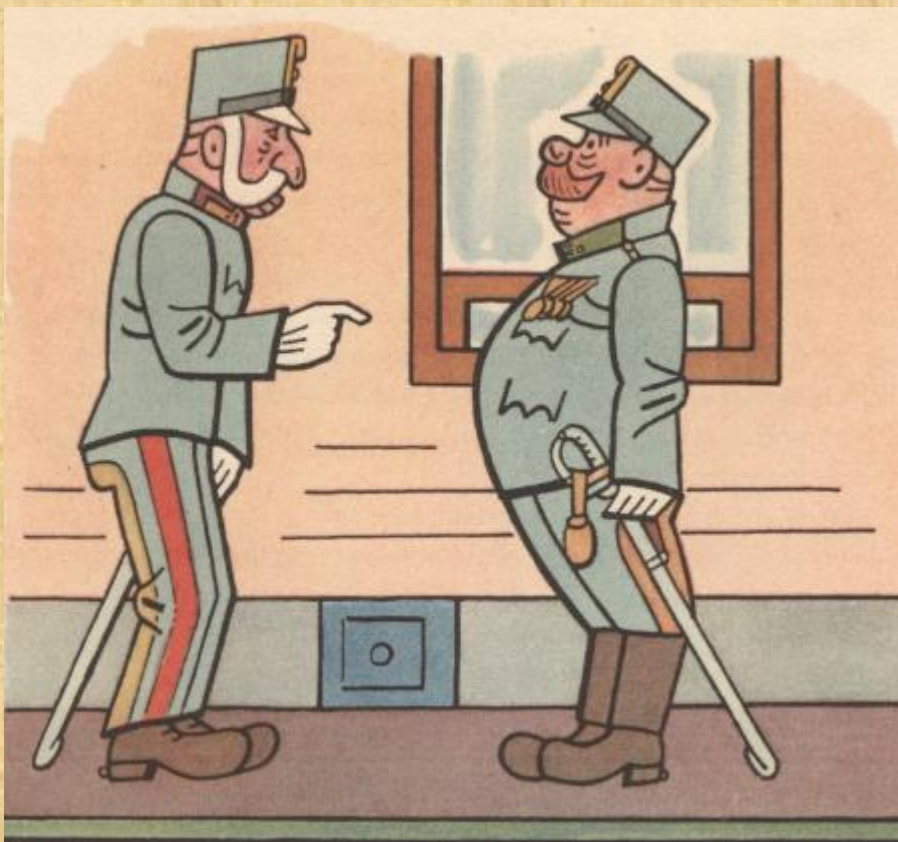
Vzdalující se Švejk slyšel ještě zcela zřetelný ostrý hlas poručíka Duba: „Znáte mne?!...“

Ale já vám říkám, že mne neznáte!...

Ale až mne poznáte!...

Obyčejně přišel k nám dolů, když došla zpráva, že Rusové zas něco chystají; celý se třás, musel na kuchyni vypít rum a potom teprve dělal prohlídku ve všech polních kuchyních, které byly kolem trénu, poněvadž nahoru do posic se nemohlo a mináž nahoru se nosila v noci.

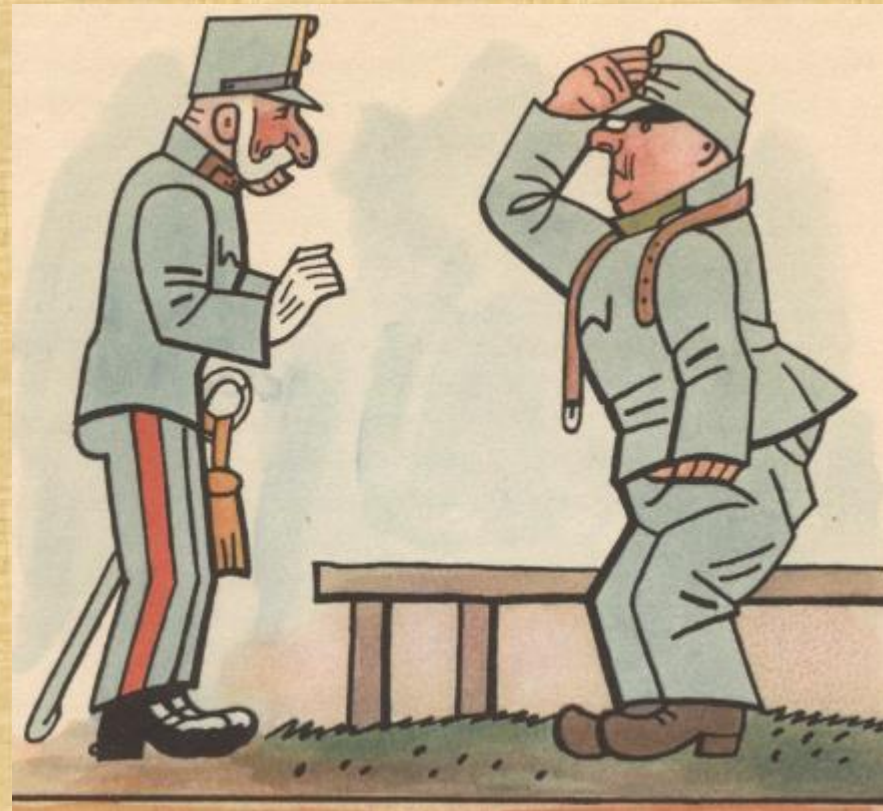

Švejk se rozhlédl kolem sebe. Všechno sedělo klidně dál nad latrinou a jen šarže byly jaksi ztrnulé a bez hnutí.

Švejk vycítil vážnost situace.

Vyskočil tak, jak byl, se spuštěnými kalhotami, s řemenem kolem krku, upotřebiv ještě v poslední chvíli útržku papíru, a zařval: „Einstellen! Auf! Habacht! Rechtsschaut!“ A salutoval. Dva švarmy se spuštěnými kalhotami a s řemeny kolem krku se zvedly nad latrinou.

Generálmajor přívětivě se usmál a řekl: „Ruht, weiter machen!“ Desátník Málek dal první příklad svému švarmu, že musí opět do původní posice. Jen Švejk stál a salutoval dál, neboť s jedné strany blížil se k němu hrozivě poručík Dub a s druhé generálmajor s úsměvem.

Potom následoval rozkaz ukázat pohotovost. Opět dal tedy hejtman Ságner zatroubit alarm a inspekční generál, dívaje se na seřazování batalionu do šiku,

procházel se s důstojníky a neustále k nim mluvil, jako by to byli nějací idioti a nemohli to hned pochopit, při čemž ukazoval na ručičky hodinek: „Also, sehen Sie. Um halb neune scheissen, und nach einer halben Stunde schlafen.

„Vás já vidžel v noci,“ řekl k divné posituře Švejka generálmajor; načež rozčilený poručík Dub obrátil se ke generálmajorovi: „Ich melde gehorsam, Herr Generalmajor, der Mann ist blödsinnig und als Idiot bekannt, säghafter Dummkopf.“

„Was sagen Sie, Herr Leutnant?“ zařval najednou generálmajor na poručíka Duba a spustil na něho, že právě naopak. Muž, který zná, co se patří, když vidí představeného, a šarže, když ho nevidí a ignorují ho. To je jako v poli. Obvyčejný voják přejímá v době nebezpečí komando. A právě pan poručík Dub měl sám dát komando, které dal tento voják: „Einstellen! — Auf! — Habacht! Rechtsschaut!“

„Vytržel jsi si arž?“ otázal se generálmajor Švejka.

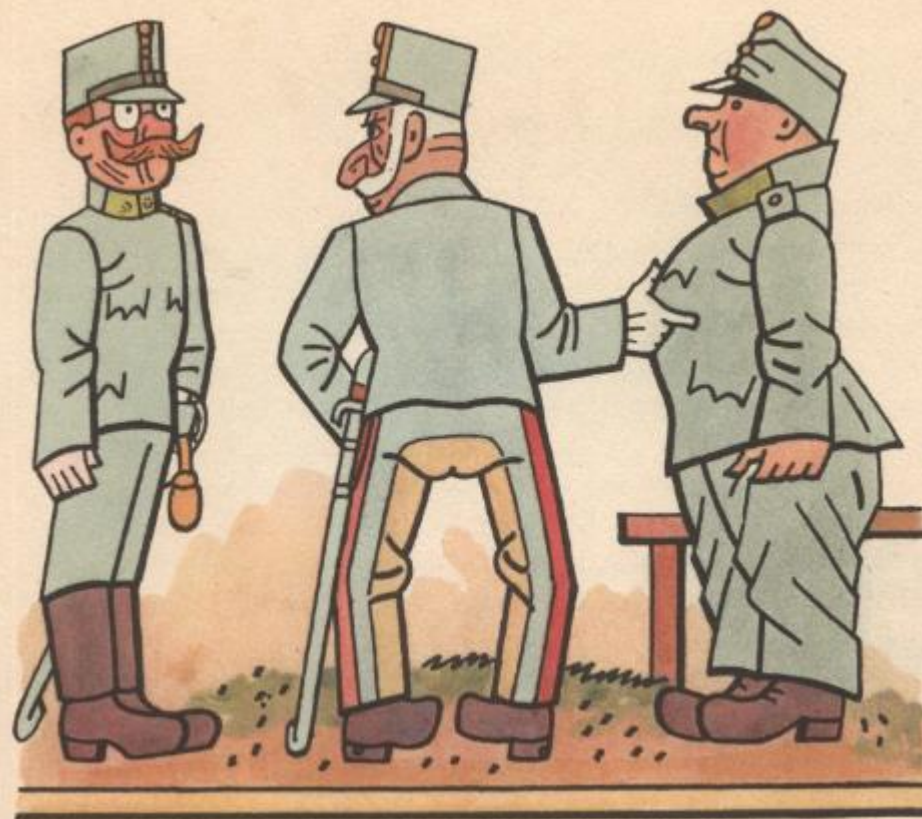
„Poslušně hlásím, pane generálmajor, že je všechno v pořádku.“

„Wiencej srač nie bendzeš?“

„Poslušně hlásím, pane generálmajor, že jsem fertig.“

„Dej si tedy hosny nahoru a postav se potom zas habacht!“ Poněvadž to „habacht“ řekl generálmajor trochu hlasitěji, ti nejbližší počali vstávat nad la-trinou.

Generálmajor přátelsky jim však kývl rukou a jemným otcovským tónem řekl: „Aber nein, ruht, ruht, nur weiter machen.“

Obraceje se k poručíkovi Dubovi, řekl, štouchaje prstem Švejka do břicha: „Poznamenejte si: tohoto muže při příbyti na frontu neprodleně befedrovat a při nejbližší příležitosti navrhnout k bronzové medaili za přesné konání služby a znalost... Wissen Sie doch, was ich schon meine... Abtreten!“

Nadporučík Lukáš již nevydržel a vyrazil Švejkovi nešťastnou slepici z ruky a pak se rozkřikl: „Víte, Švejk, co zaslouží ten voják, který v době války loupi mírné obyvatelstvo?“

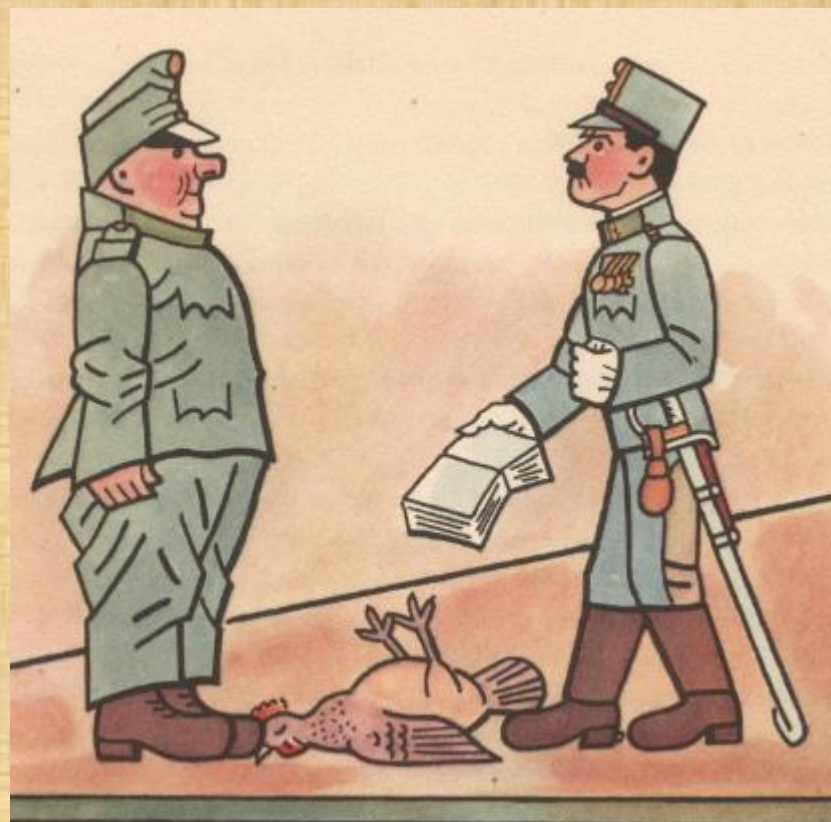
„Čestnou smrt prachem a olovem,“ slavnostně odpověděl Švejk.

„Vy ovšem zasloužíte provaz, Švejk, neboť vy jste první začal loupit. Vy jste, chlape, já nevím opravdu, jak vás mám nazvat, zapomněl na svou přísahu. Mně se může hlava roztočit.“

Jen nadporučík Lukáš byl stále nějak zaražen. Uplynula již hodina a Švejk stále nešel. Potom ještě půl hodiny a přibližoval se k štábnímu vagonu podivný průvod, který vyšel z kanceláře nádražního velitelství.

Napřed šel Švejk, vážně a vznešeně, jako první křesťané-mučedníci, když je táhli do arény.

Po obou stranách maďarský honvéd s nasazeným bodákem. Na levém křídle četař z velitelství nádraží a za nimi nějaká žena v červené sukni s varhánky a muž v čizmách s kulatým kloboučkem a podbitým okem, který nesl živou, křičící, vyděšenou slepici.

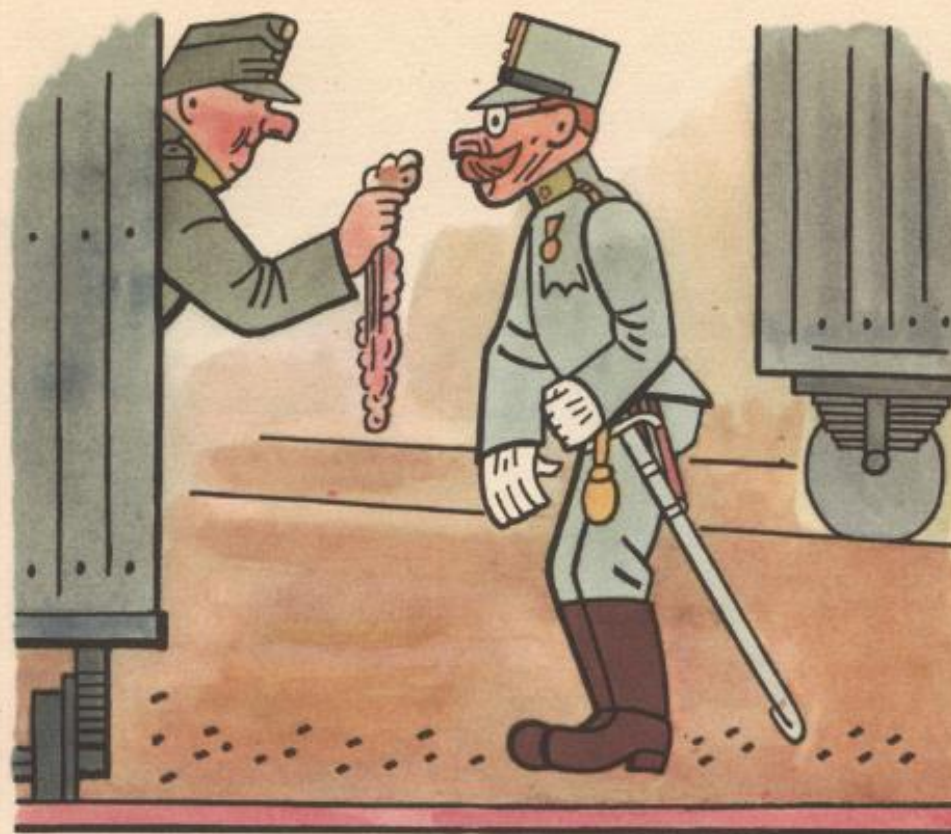
Peří, vyhozené z vagonu, vzbudilo pozornost poručíka Duba, který obcházel vagony.

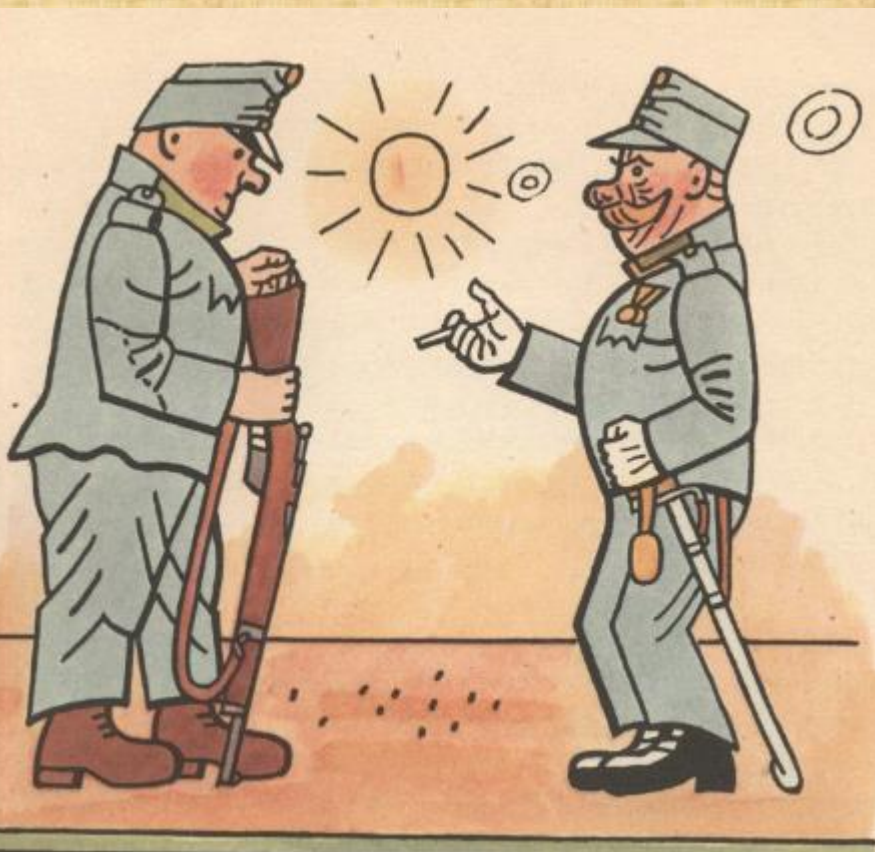
Zavolal dovnitř, aby se ukázal ten, který škube slepici, a ve dveřích objevil se spokojený obličej Švejkův.

„Co je to?“ rozkřikl se poručík Dub, zvedaje se země uříznutou slepičí hlavu.

„To je, poslušně hlásím,“ odvětil Švejk, „hlava slepice druhu černých vlásek. Jsou to, pane lajtnant, velmi dobré nosnice. Snáší až 260 vajec do roka. Račte se, prosím, podívat, jaké měla bohatej vaječník.“ Švejk držel poručíkovi Dubovi před nose střeva i druhé vnitřnosti ze slepice.

Dub si odplívl, odešel a za chvíli se vrátil:

Poručík Dub ovšem vojákům, kteří se kolem rozbitých děl a aeroplánů shromáždili, vykládal, že je to válečná kořist, a také zpozoroval, že kousek dál stojí opět ve skupině Švejk a něco vykládá. Přiblížil se tedy k tomu místu a slyšel rozšafný hlas Švejkův: „Atsi se to vezme, jak chce, je to přece jen válečná kořist. Vono je to sice na první pohled vošemetný, když tady někdo čte na lafetě k. u. k. Artilerie-division. Ale vono to bude asi tak, že to dělo padlo do rukou Rusům a my jsme si ho museli zas nazpět vydobýt, a taková kořist je mnohem cennější, poněvadž...

„Tak už dost toho žvanění,“ ozval se opět povel šikovatele Nasákla. „Habt acht! Rechts schaut! Herrgott, jak to děláte...“

„Jsem ‚schultert‘ a při ‚rechts schaut‘ sjede moje pravá ruka po řemeni dolů, obejmu krk pažby a hodím hlavou napravo, na to ‚habt acht!‘ vezmu opět pravou rukou řemen a moje hlava hledí před sebe na vás.“

A zas zněl hlas šikovatelův: „In die Balanz! Beim Fuss! In die Balanz! Schul — tert! Bajonett auf! Bajonett ab! Fällt das Bajonett! Zum Gebet! Vom Gebet! Kniet nieder zum Gebet! Laden! Schiessen! Schiessen halbrechts! Ziel Stabswagon! Distanz 200 Schritt... Fertig! An! Feuer! Setzt ab! An! Feuer! An! Feuer! Setzt ab! Aufsatz normal! Patronen versorgen! Ruht!“ Šikovatel si kroutil cigaretu.

a náš obrst začal vyskakovat před Železným, jako když pes doráží na kobyly, a přitom řval: „Ták ty mně neujít, ty mně nejít nikam neutěct, teď zas žíkat, žeš Šelesný, a já furt žíkat Médený, Cínofý, Olófěný, von je Šelesný a von je ten parchant Šelesný, já ti naučím Olófěný, Cínofý, Médený, ty Mistvieh, du Schwein, du Šelesný!“ Pak mu napařil za to měsíc, ale potom se mu nák za čtrnáct dní rozbolavějí zuby, a von si vzpomněl, že Železný je zubní technik, tak ho dal přivést z arestu na marodku a chtěl si dát vod něho vytrhnout zub a Železný mu ho trhal asi půl hodiny, takže dědka asi třikrát vo-mejvali, ale dědek nák zkrot a vodpustil Železnému těch druhých čtrnáct dní.

„Kdepak jsi byl, mizero?“ zastoupil mu cestu k peronu poručík Dub.
„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem si šel koupit bonbony.“

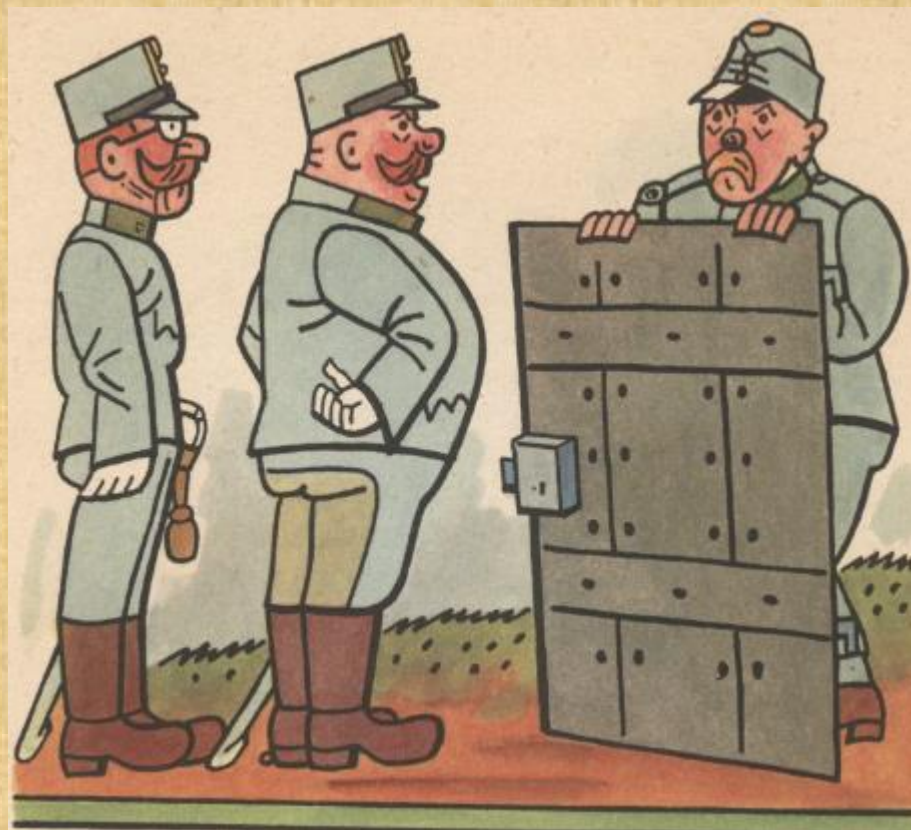

Poručík Dub neřekl ani slova a rozpačitě odešel vrtě hlavou, ale hned se opět vrátil od štábního vagonu a řekl k Švejkovi: „Pamatujte si všichni, že přijde čas, kdy budete přede mnou kňučet!“ Na víc se nezmohl a opět odešel ke štábnímu vagonu, kde hejtman Ságner právě vyslýchal jednoho nešťastníka od 12. kumpanie, kterého předvedl šikovatel Strnad, poněvadž voják začal již nyní pečovat o svou bezpečnost v zákopech a odněkud ze stanice přitáhl dvířka prasečího chlívků, pobitá plechem. Stál tu nyní vyjevený, vypoulený, omlouvaje se, že to chtěl vzít s sebou do dekunků proti šrapnelům, že se chtěl versichrovat.

Švejk šel tedy napřed, oddán do vůle boží, ale stále mu něco říkalo, že tam studna musí být a taky ho nikterak nepřekvapilo, že tam byla. Dokonce tam byla pumpa, a když k ní došli, tu Švejk zapumpoval, tekla z ní nažloutlá voda, takže mohl slavnostně prohlásit: „Tady je ta železitá voda, pane lajtnant.“

Uděšený muž s pejzy se přiblížil a Švejk mu řekl německy, aby přinesl nějakou skleničku, že se pan lajtnant chce napít.

Poručík Dub tak z toho úplně zblbl, že vypil celou sklenici vody, po které se mu v ústech převalovala chuť koňské moče a hnojůvky, a úplně zpitomělý tím, co zažil, dal pejzatému židovi za tu sklenici vody pětikorunu, a obraceje se na Švejka, řekl k němu: „Co zde čumíš, táhni domů.“

Strkaje Kunerta před sebe, řekl k němu Švejk: „Netřes se pořád jako dub ve vosice!“

Hejtman Ságner otázel se Kunerta, jak se to vlastně stalo.

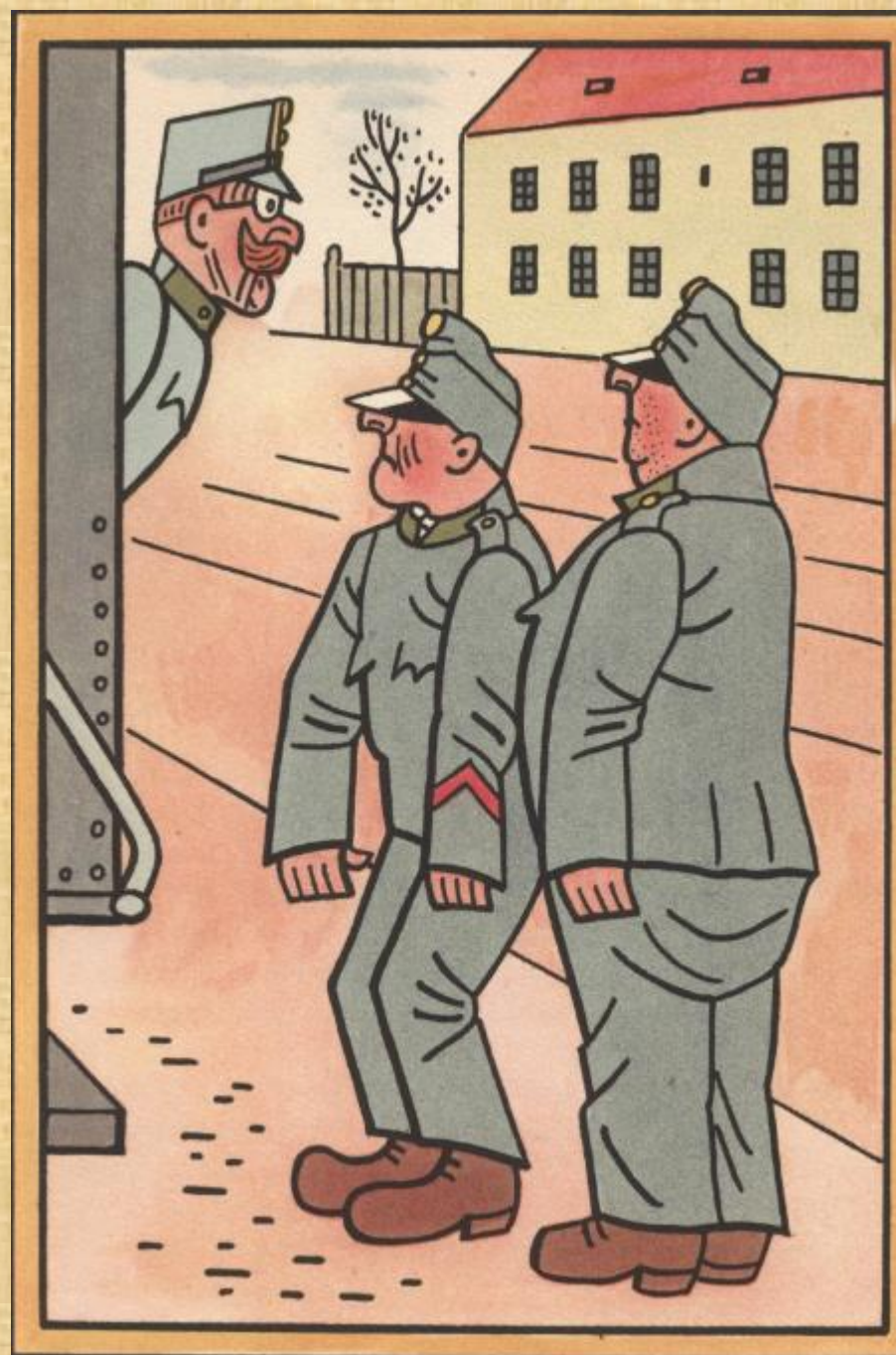
Kunert však prohlásil, třesa se na celém těle, že se mohou zeptat pana lajtnanta Duba, že mu ten vůbec nenafacekval.

Jidáš Kunert, stále třesa celým tělem, prohlásil dokonce, že si to Švejk vůbec vymyslíl.

Této trapné události učinil konec poručík Dub, který se náhle objevil a rozeřval se na Kunerta: „Chceš ještě dostat *nových* pár facek?“

Poručík Dub vytáhl revolver a otázel se: „Znáš to?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, znám. Pan obrlajtnant Lukáš má nemlich takovej.“

Ve vagoně se Švejkem scházel Baloun. Vyprosil si totiž dovolení, vytříť chlebem kotel po guláši. Nalézal se nyní na voze s polními kuchyněmi v nepřijemné situaci, poněvadž přitom, jak se vlak hnul, vletěl po hlavě do kotle a nohy mu čouhaly přes kotel. Zvykl si však na tuto situaci a z kotle ozývalo se mlaskání, jako když ježek honí šváby, a později Balounův prosebný hlas: „Prosím vás, kamarádi, pro boha, hodte mi sem kousek chleba, ještě je tady moc vomáčky.“ Tato idyla trvala až do nejbližší stanice, kam přijeli již s kotlem 11. kumpanie vyčištěným, že se pocínování jen lesklo.

„Zaplať vám to pámbu, kamarádi,“ děkoval Baloun srdečně. „Vod tý doby, co jsem teď na vojně, ponejprv se na mě štěstí usmálo.“

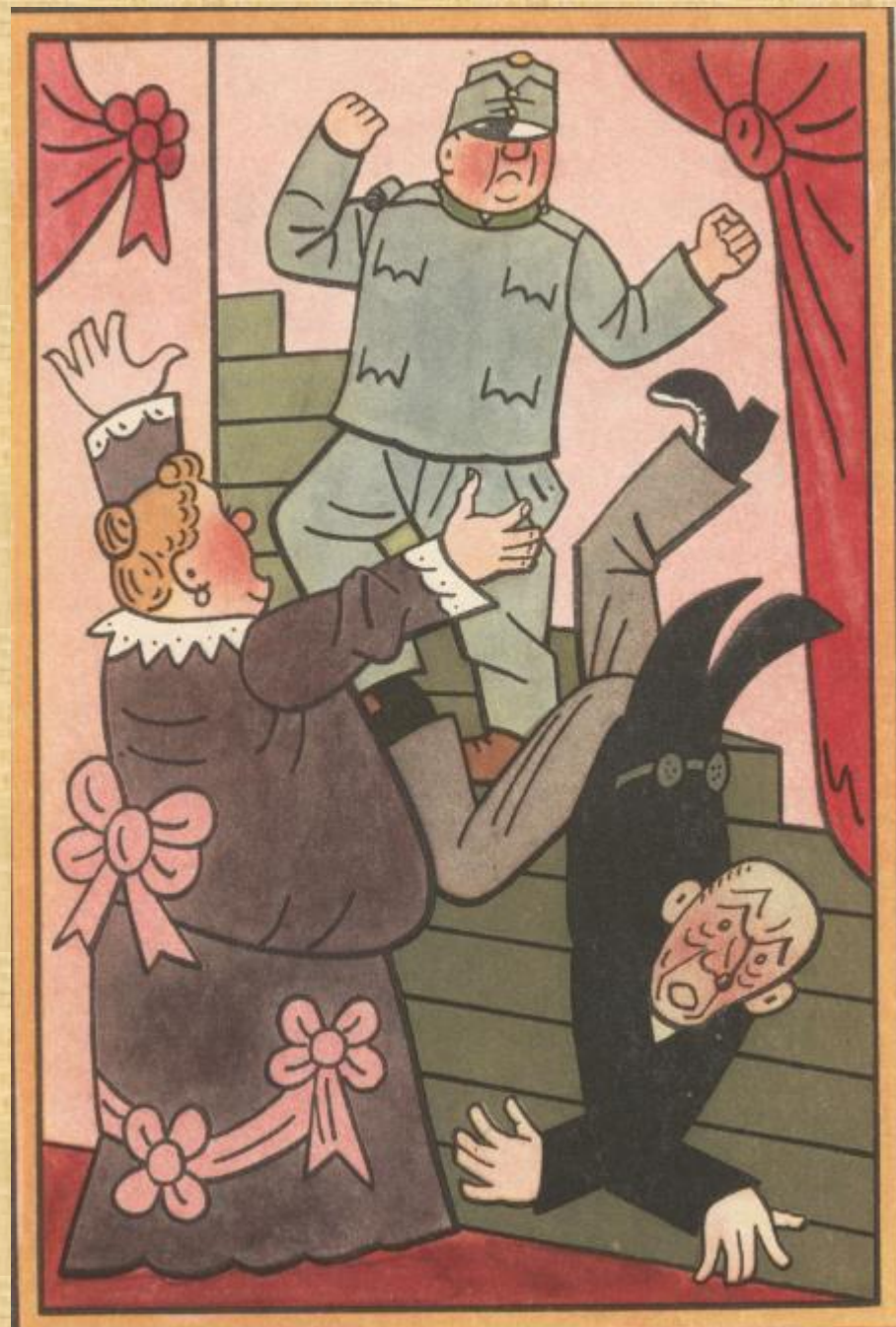

Dole se objevil sám majitel nevěstince, nějaký zchudlý polský šlechtic, který vyběhl za Švejkem po schodech a počal ho tahat za bluzu, při čemž křičel na něho německy, tam nahoru že vojáci nesmí, tam že je to pro pány důstojníky, pro vojsko že je to dole.

Tato diplomatická řeč trochu vzkřísila poručíka Duba, takže počínal nyní nabývat jistoty, že přece není v kasárnách, ale ještě z opatrnosti se optal: „Kde to jsem?“

„Ráčíte být v bordeláku, pane lajtnant. Voni jsou ty cesty páně rozličné.“

Potom poručík Dub dal si zavolat sluhu Kunerta a poručil mu, aby sehnal džbán vody.

Ku cti Kunerta budiž řečeno, že sháněl dlouho po Turowé-Wolské džbán i vodu.

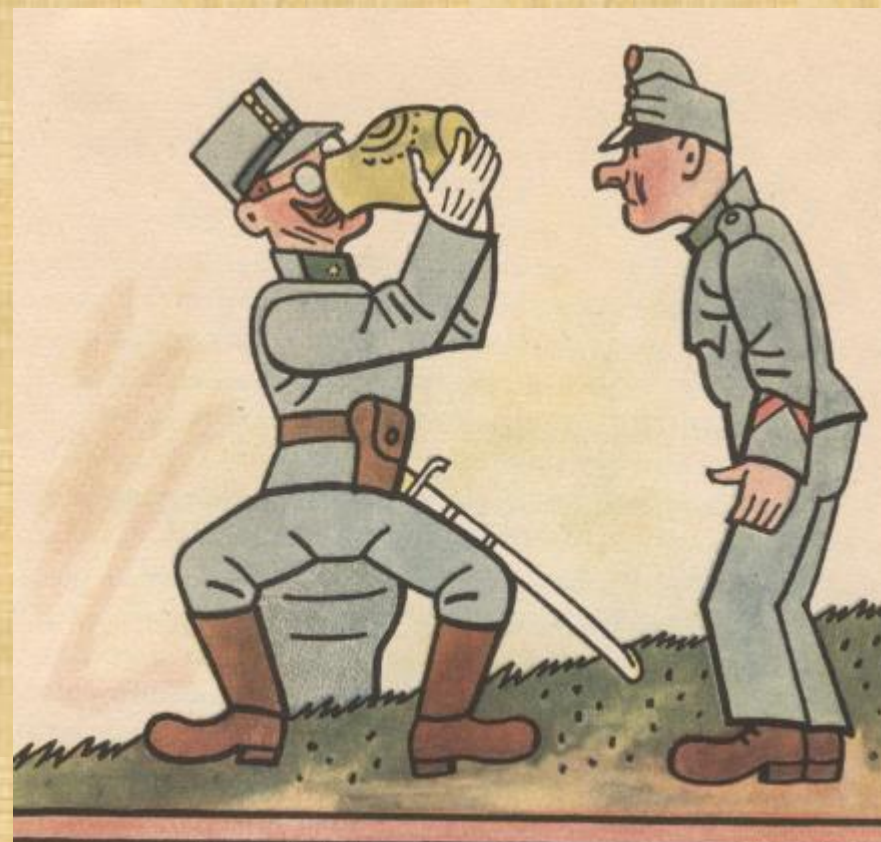
Džbán se mu nakonec podařilo ukrást panu plebánovi a do džbánu načerpal z jedné studně, úplně pobité prkny, vodu. Za tím účelem musil ovšem vytrhnout několik prken, poněvadž ta studně byla tak opatřena proto, že v ní byla voda podezřelá jako tyfusní.

Poručík Dub vypil však celý džbán vody beze všech dalších následků, čímž potvrdil přísloví: „Dobré prase všechno snese.“

„Jak vy se jmenujete? Vytáhněte mi z náprsní kapsy u bluzy zápisník a tužku. Vy se jmenujete tedy Kunert; tak sem přijďte za čtvrt hodiny a já vám tady nechám lístek se jménem vaší paní manželky.“

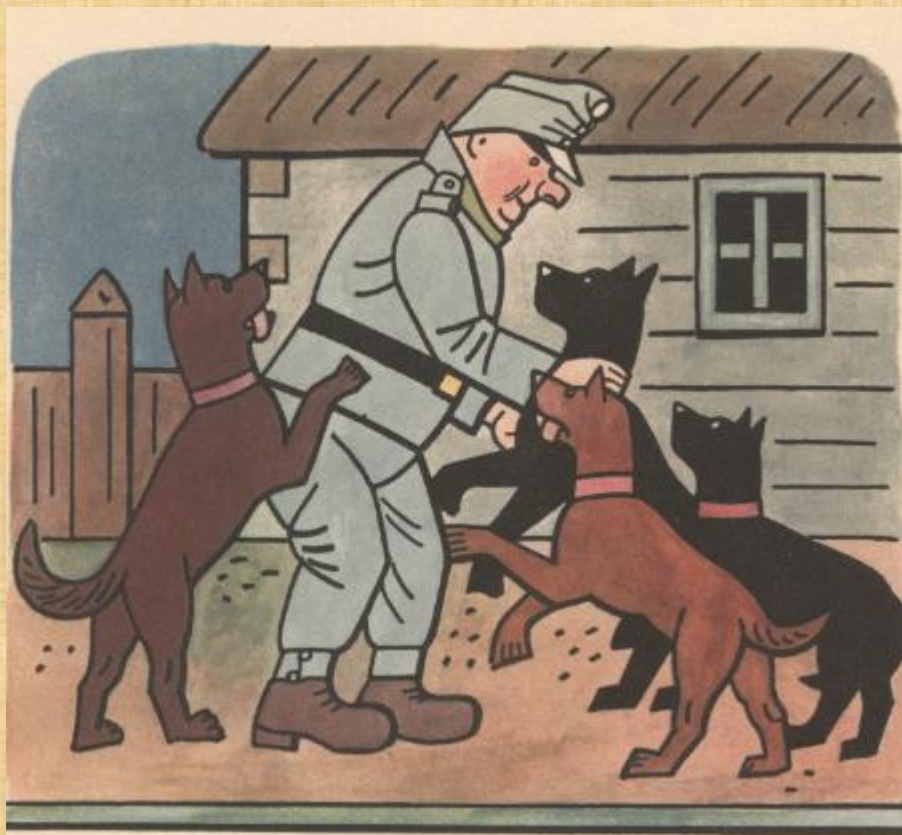
Sotva to dořekl, dal se do chrápání, ale opět se z toho jaksi probudil a počal čmárat do svého zápisníku; co napsal, to vytrhl, hodil na zem, a tajemně přiloživ prst na ústa, řekl blábolivě: „Teď ještě ne, až za čtvrt hodiny. Nejlépe bude hledati papírek se zavázanýma očima.“

Kunert byl takové dobré hovado, že přišel skutečně za čtvrt hodiny, a když rozbalil papírek, četl z těch klikyháků poručíka Duba: „*Jméno vaší budoucí manželky zní: Paní Kunertová.*“

Ve vsi po chalupách počali rozžíhat světla, a když u první chalupy počali

bušit do dveří, aby se dověděli, kde bydlí starosta, ozval se zevnitř vrískavý a ječivý hlas ženský, který ne polsky a také ne ukrajinsky oznamoval, že ona má muže na vojně a že má děti nemocné na neštovice a že Moskali všechno zabrali

„Lehneš — lehneš — lehneš,“ jako kdysi řvával na své psy, když ještě s nimi obchodoval.

Psi se rozštěkali ještě víc, takže účetní šikovatel Vaněk řekl Švejkovi:

„Neřvete na ně, Švejku, nebo nám rozštěkáte celou Halič.“

K nám do hospody ke „Kalichu“ na Bojišti chodíval ještě před válkou jeden policejní nadstrážník, nějaký pan Hubička, a jeden pan redaktor, kterej sbíral zlámaný nohy, přejetí lidi, sebevrahy a dával je do novin. To byl tak veselej pán, že bejval víc na policejní vachcimře než ve své redakci. Ten jednou vopil toho pana nadstrážníka Hubičku a proměnili si šaty v kuchyni, takže nadstrážník byl v civilu a z pana redaktora stal se policejní nadstrážník, jenom si ještě zakryl číslo revolveru a vydal se do Prahy na patrolu.

Zaklínal se všemi praotci, že na tu krávu se jezdí dívat až od Woločisky, že se o té krávě mluví v celém kraji jako o pohádce, že to ani kráva není, že je to nejšťavnatější buvol. Nakonec klekl před nimi, a objímaje kolena jednoho po druhém, volal při tom:

„Zabte raději starého, ubohého žida, ale bez krávy neodcházejte.“

Pomátl všechny tak svým jekem, že konečně tu mrchu, které by se každý ras štítíl, odtáhli k polní kuchyni. Pak ještě dlouho, když již měl peníze v kapse, před nimi plakal a naříkal, že ho úplně zahubili, zničili, že sám se ožebračil, když takovou nádhernou krávu jim prodal tak lacino. Prosil je, aby ho pověsili za to, že na stará kolena udělal takovou hloupost, pro kterou se jeho otcové musí v hrobech obrátit.

Když se ještě před nimi vyválel v prachu, setřásl se sebe najednou všechnu lítost, odešel domů, kde řekl v komůrce své ženě:

„Elsalébn, vojáci hloupí a tvůj Náthan moc chytrý.“

Odpůldne Švejk došel k malému rybníku, kde se setkal s jedním uprchlým ruským zajatcem, který se tu koupal a při spatření Švejka dal se nahý, jak vylezl z vody, na útěk.

Švejk byl zvědav, jak asi by mu slušela ruská uniforma, která se zde válela pod vrbičkami, svlékl svou a oblékl si ruskou uniformu nešťastného nahého zajatce, který utekl od transportu, ubytovaného ve vesnici za lesem. Švejk přál si, aby sebe viděl důkladně zrcadlit ve vodě, proto chodil tak dlouho po hrázi rybníka, až ho tam našla patrola polního četnictva, která hledala ruského zběha. Byli to Maďaři a Švejka přes jeho protesty odtáhli na etapu v Chyrówě, kde ho zařadili do transportu ruských zajatců, určených pracovat na opravě železniční trati směrem ku Přemyšlu.

Vyšel tedy ven a zařval do skupiny zajatců: „Wer kann deutsch sprechen?!“

Ze skupiny vystoupil Švejk, který se hnal s radostnou tváří k šikovateli, který mu řekl, aby šel hned za ním do kanceláře.

Šikovatel posadil se za ležra, za haldu blanketů o jménu, původu a příslušnosti zajatců a nyní začal zábavný německý rozhovor:

„Ty jseš žid, viď?“ začal na Švejka.

Švejk zavrtěl hlavou.

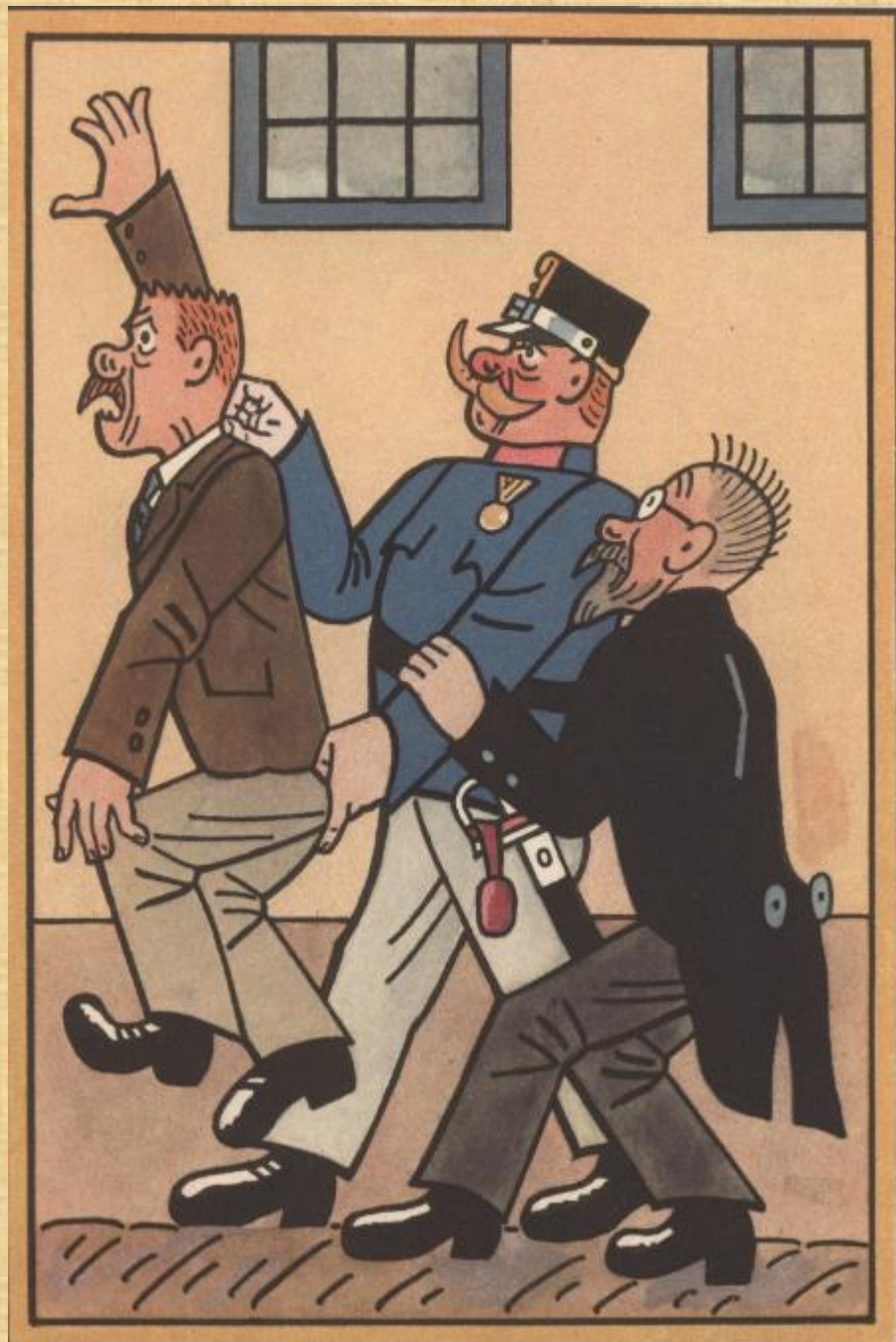
„To nemusíš zapírat,“ pokračoval s určitostí šikovatel-tlumočník, „každý z vás zajatců, který uměl německy, byl žid a basta. Jak se jmenuješ? Švejch? Tak vidíš, co zapíráš, když máš takové židovské jméno?“

Ten bláznivej soudce byl moc nábožnej člověk. Měl tři sestry, a ty všechny byly farskejma kuchačkama a jejich všem dětem byl za kmotra, tak ho to tak rozčililo, že pozbyl najednou rozum a zařval na obžalovanýho: „Jménem Jeho Veličenstva císaře a krále odsuzujete se k smrti provazem. Proti rozsudku není odvolání. Pane Horáček!“ zavolał potom na dozorce, „vezmou tady toho-
dle pána a pověsej ho tam, vědí, kde se klepají koberce, a potom sem přijdou, dostanou na pivo!“

Vysvětliv tento svůj omyl, tedy Švejk seznal, že mluvil úplně zbytečně, poněvadž šikovatel již dávno spal, ještě než došel k tomu rybníku. Švejk důvěrně přikročil k němu a dotkl se jeho ramene, což úplně stačilo, aby šikovatel spadl se židle na zem, kde spal klidně dál.

„Vodpustějí, pane šikovatel,“ řekl Švejk, zasalutoval a vyšel z kanceláře.

Švejk po celou tu dobu debaty byl střežen na chodbě dvěma bajonety, potom byl opět přiveden před soud a ještě jednou otázan, ke kterému pluku vlastně patří. Potom ho přestěhovali do garnisonního vězení.

Švejk byl tedy pod eskortou dopraven na velitelství posádky, když byl popsal protokol, sestavený majorem Wolfem, že jako příslušník rakouské armády vědomě a beze všeho nátlaku se převlékl do ruské uniformy a byl za frontou zadržen polním četnictvem, když Rusové ustoupili.

To všechno byla svatá pravda a Švejk, jako poctivec, nemohl proti tomu protestovati. Když se pokusil při sepisování protokolu doplnit protokol nějakým výrokem, který by snad mohl objasnit blíže situaci, byl zde hned pohotově rozkaz pana majora: „Držte hubu, na tohle se vás neptám! Věc je úplně jasná.“

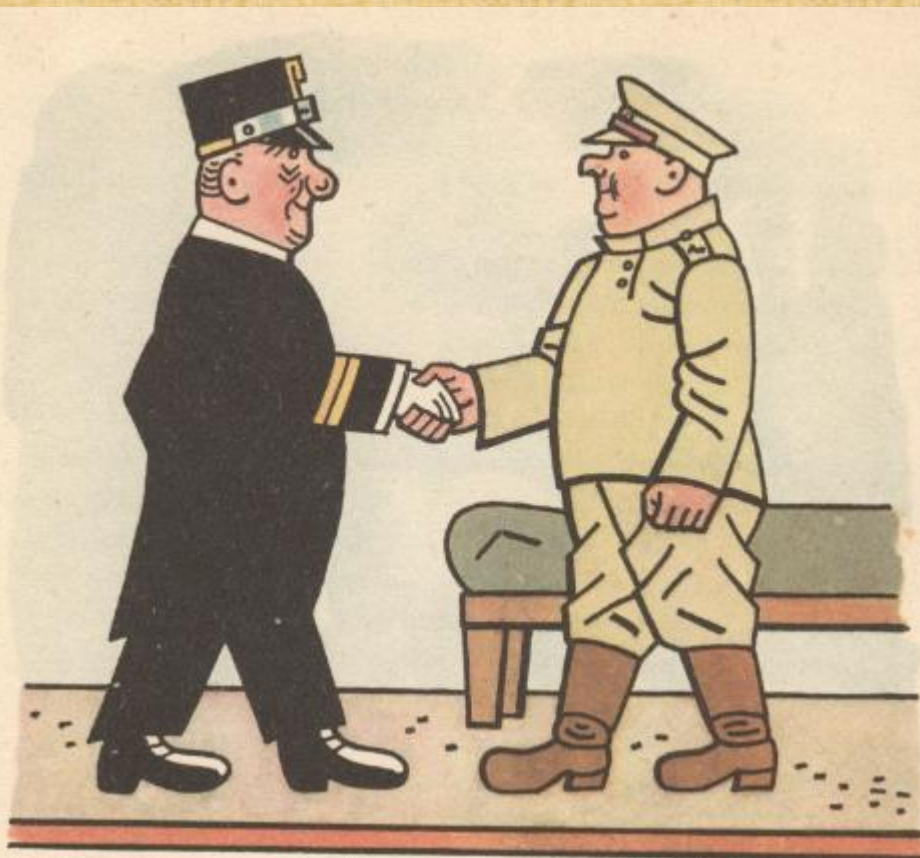
Švejk potom vždy zsalutoval a prohlásil: „Poslušně hlásím, že držím hubu a že je věc úplně jasná.“

Polní kurát Martinec v pravém slova smyslu nepřišel k Švejkovi, ale veplul k němu jako baletka na jevišti. Nebeské touhy a láhev starého „Gumpoldskirchen“ činily ho v této dojemné chvíli lehkým jako pírko. Zdálo se mu, že se přibližuje v této vážné a posvátné chvíli blíže k bohu, zatím co se přibližoval k Švejkovi.

Zavřeli za ním dveře, zanechali oba o samotě a on nadšeně řekl k Švejkovi, který seděl na kavalci: „Milý synu, já jsem polní kurát Martinec.“

Toto oslovení zdálo se mu po celé cestě sem nejvhodnějším a jaksi otcovsky dojemným.

Švejk vstal se svého pelechu, potřásl bodře rukou polnímu kurátovi

Když to major sdělil generálovi a ukázal mu na mapě místo, kde se Švejka ztratil před několika dny dle telegramu, generál řval jako býk, poněvadž vycitoval, že se všechny jeho naděje o náhlém soudu rozplynuly v nivec. Šel k telefonu, spojil se se strážnicí a dal rozkaz, aby okamžitě k němu, do majorova bytu, přivedli arestanta Švejka.

Onen major, který dělal auditora při včerejším dopoledním líčení se Švejkem, byla tatáž figura, která večer u generála pila na bratrství s polním kurátem a klímala.

Jisto bylo, že nikdo nevěděl, kdy a jak major v noci od generála odešel. Všichni byli v takovém stavu, že nikdo nezpozoroval jeho nepřítomnosti, generál si dokonce pletl, kdo vlastně ze společnosti mluví. Major nedlel již přes dvě hodiny ve společnosti, ale generál přesto kroutil si vousy, a pitomě se usmívaje, volal: „Dobře jste to řekl, pane majore.“

Ráno nemohli majora nikde najít. Jeho plášť visel v předsíni, šavle byla na věšáku, scházela jen jeho důstojnická čepice.]

Kdyby však byl se někdo podíval zamřížovaným oknem, kde byl zavřen Švejka, uviděl by, jak pod Švejkovým ruským vojenským pláštěm spí dvě osoby na jednom kavalci, jak zpod pláště vykukují dva páry bot.

S ostruhami patřily majorovi, bez ostruh Švejkovi.

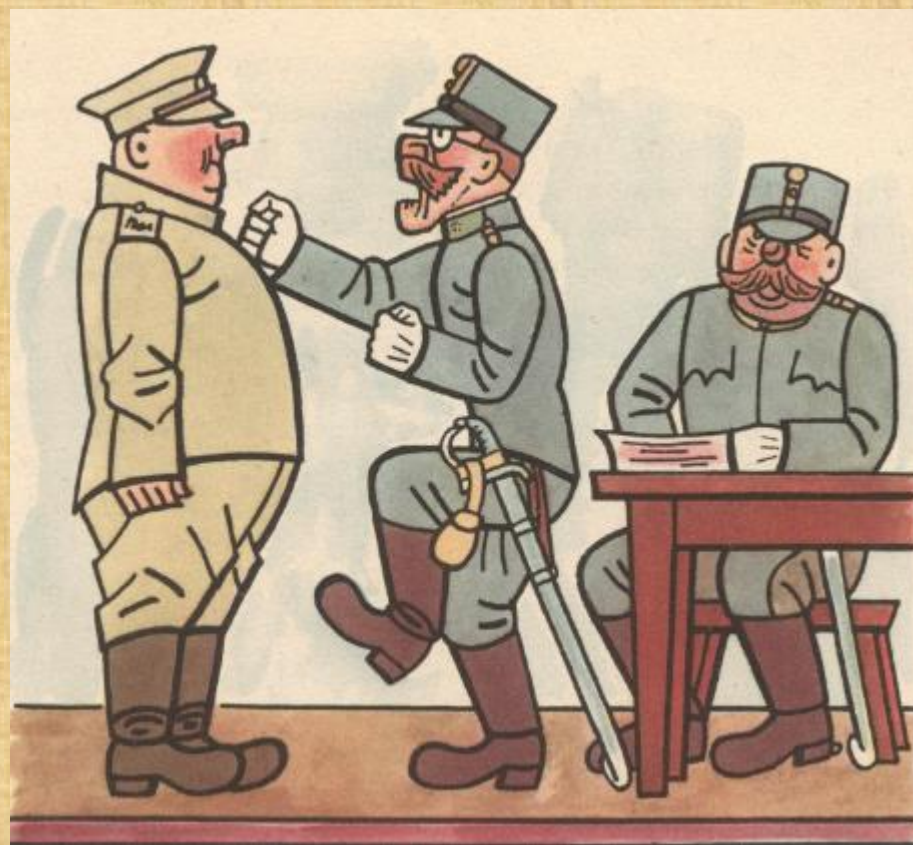
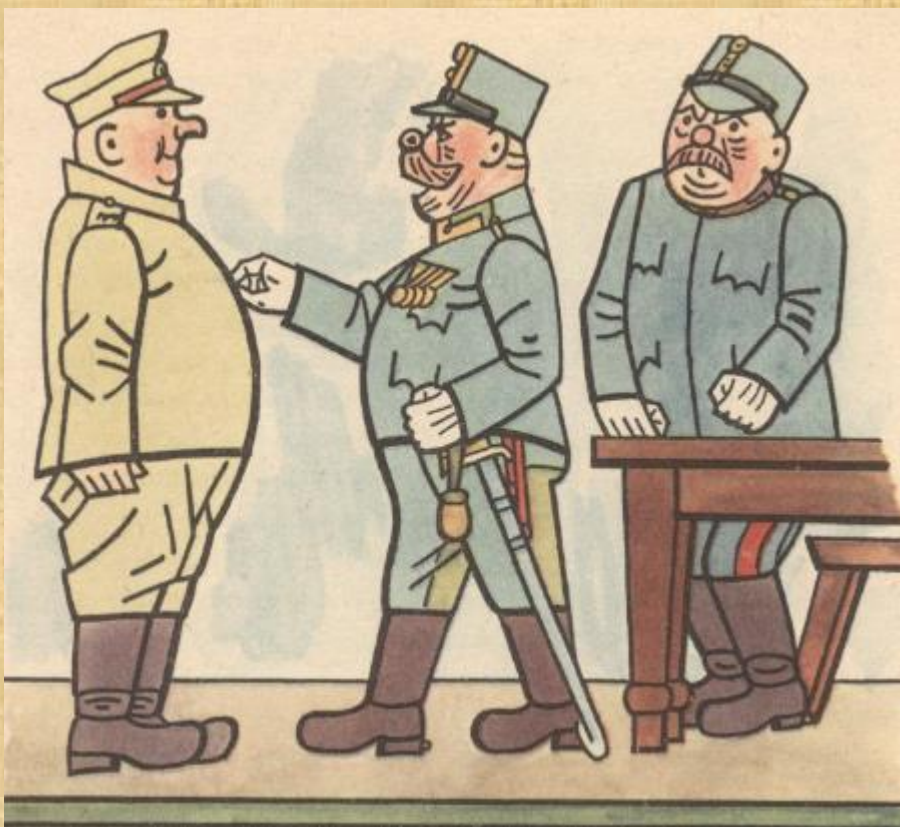

„Ten muž je prostý idiot,“ řekl generál k majorovi. „Převlékat se na hrázi rybníka do nějaké ruské uniformy, kterou tam bůhví kdo zanechal, dát se vřadit do partie ruských zajatců, to může udělat jenom blbec.“

„Poslušně hlásím,“ ozval se Švejk, „že opravdu sám na sobě někdy pozoruju, že jsem slabomyslněj, zejména takhle k večeru...“

„Kuš, vole,“ řekl mu major a obrátil se ke generálovi s otázkou, co tedy se má stát se Švejkem.

„Ať si ho oběsí u jeho brigády,“ rozhodl generál.

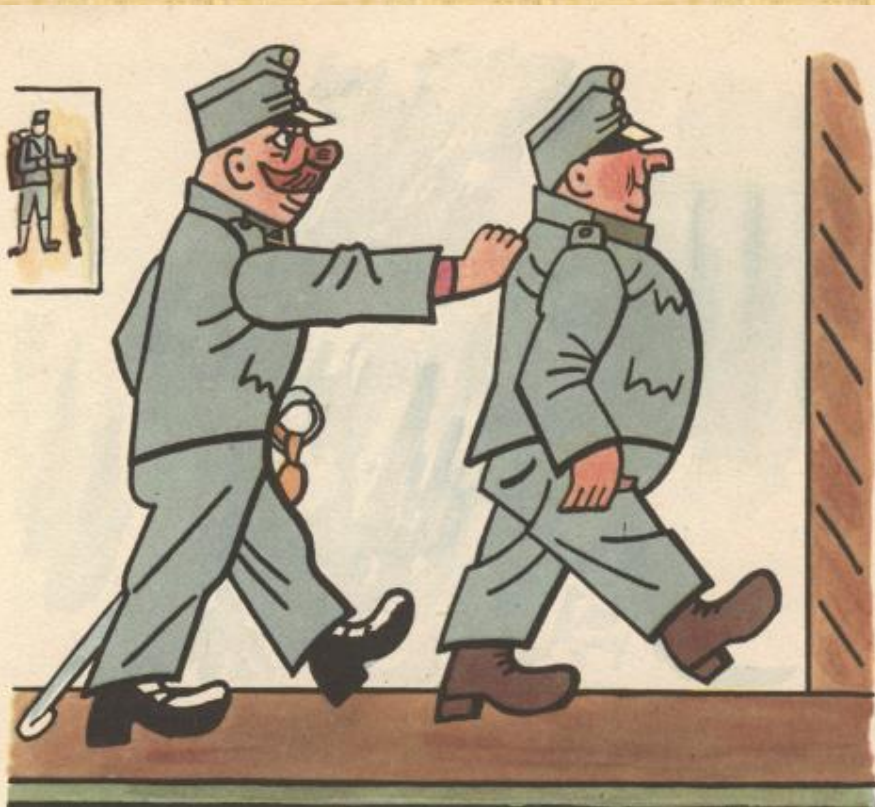

Švejk počal vyprávět poručíkovi Dubovi, co všechno zkusil kvůli tomu omylu, a když skončil, zařval na něho poručík Dub:

„Teď mě teprv poznáš. Viš, co to je ztrácet erární majetek, viš, co to znamená, ty lotře, přijít ve válce o uniformu?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ odpověděl Švejk, „že když voják ztratí uniformu, že musí vyfasovat novou.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl poručík Dub, „ty vole, ty zvíře jedno, ty si budeš tak dlouho zahrávat se mnou, že budeš po válce sto let dosluhovat.“

Mluvílo se o všem možném a právě mleli brigádu, jaké nepořádky tam panují u štábu, a adjutant brigády položil též polínko pod brigádu, poznamenávaje: „Telegrafovali jsme přece kvůli tomu Švejkovi, Švejk...“

„Hier!“ zvolal za pootvřenými dveřmi Švejk a vstupuje dovnitř opakoval: „Hier! Melde gehorsam, Infanterist Švejk, Kumpanieordonanz 11. Marschkumpanie!“

Vida zaražené obličej hejtmána Ságnera a nadporučíka Lukáše, v nichž zračilo se jakési tiché zoufalství, nečekal na otázku a zvolal:

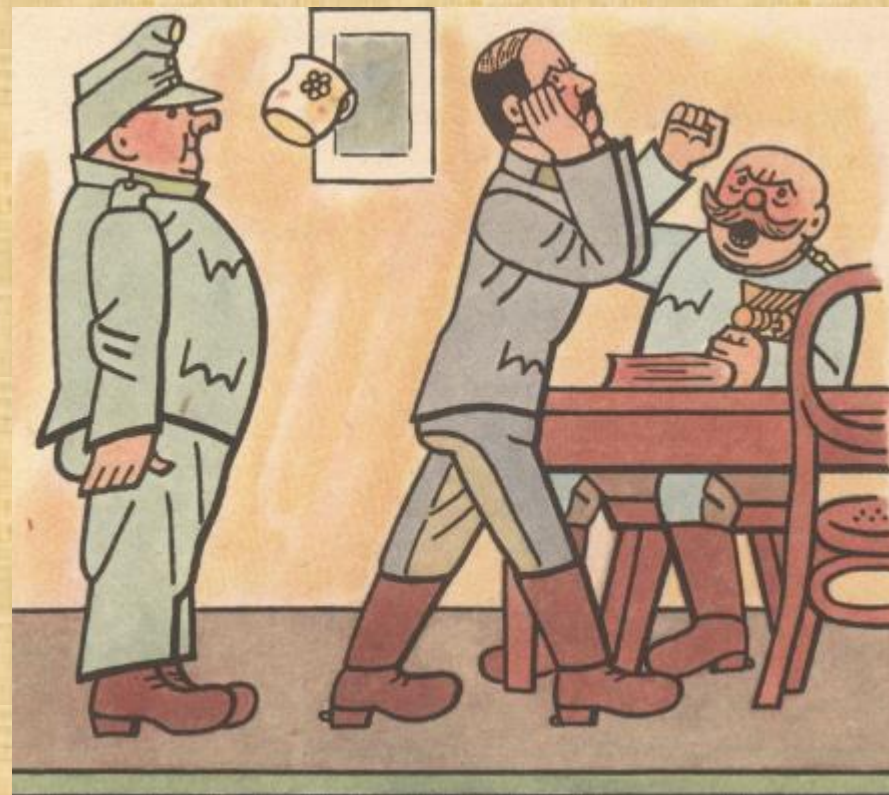
„Poslušně hlásím, že mě chtěli zastřelit, že jsem zradil císaře pána.“

„Pro Ježíše Krista, co to mluvíte, Švejku?“ vykřikl zoufale bledý nadporučík Lukáš.

Když tlustý nadporučík vstoupil, tu vykřikl šikovatel: „Habt Acht!“ a nadporučík otázel se Švejka: „Kde máš dokumenty?“

Když mu je Švejk předložil a nadporučík se přesvědčil o správnosti jeho maršrutu od štábu jeho brigády do Zóltance k jeho kumpanii, odevzdal je opět Švejkovi a řekl blahosklonně ke kaprálovi u stolu: „Dejte mu informace,“ a opět se zavřel vedle do kanceláře.

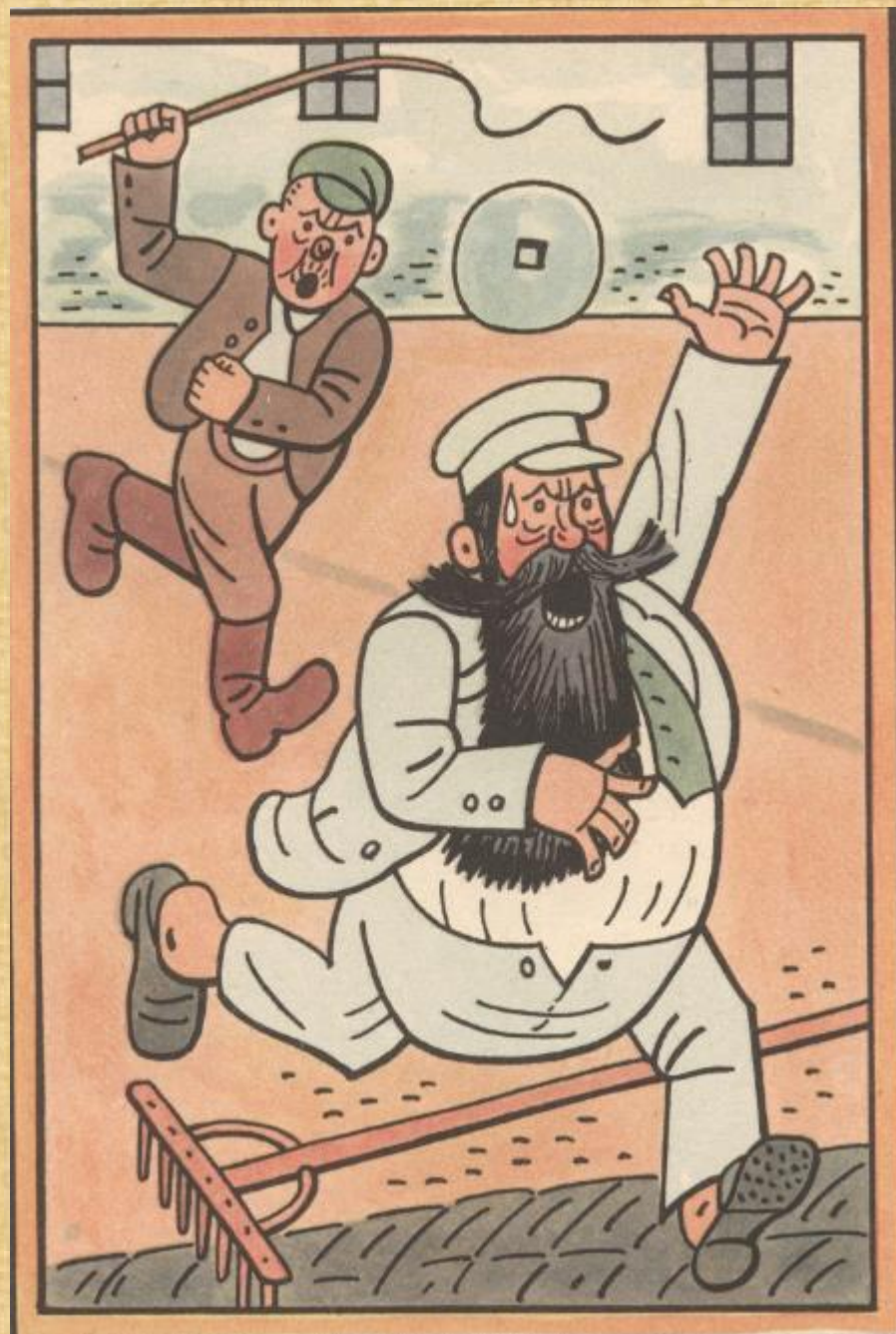
Když za ním zapadly dveře, vzal štábní šikovatel Švejka za rameno, a odváděje ho ke dveřím, podal mu tuto informaci: „Koukej, smrade, ať zmizíš!“

SAPĚR VODIČKA

„Tak jsem si vzpomněl na domov,“ odpověděl se vzlykotem Baloun, „jak jsem bejval vždycky doma při tom a jak jsem nikdy ani svému nejlepšímu sousedovi nechtěl poslat vejslužku, jen jsem chtěl vždycky všechno sežrat sám a taky sežral. Jednou jsem se tak naprásk jitrnic, jelit a ovaru, že všichni mysleli, že prasknu, a honili mne kolem dokola s bičem po dvoře, jako když se kráva nafoukne po jeteli.“

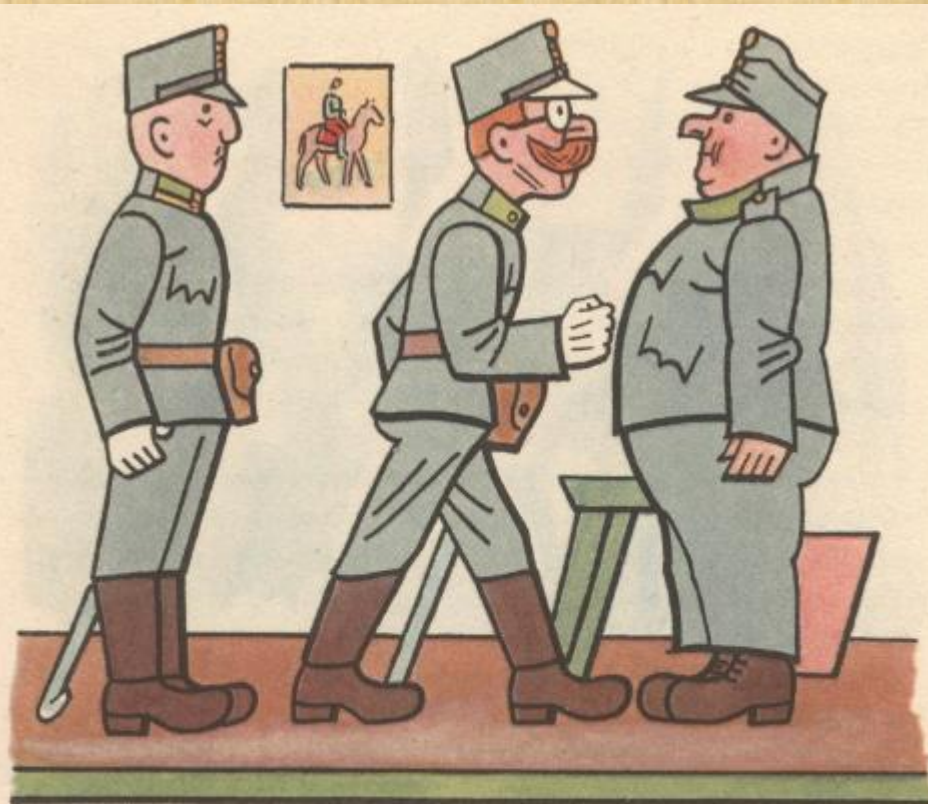

Zdrcený Baloun viděl ještě oknem, jak Jurajda vytahuje vidličkou ten krajíc chleba, který se do hněda nasákl omáčkou, a jak jej podává Švejkovi a přidává k tomu ještě kousek seříznutého masa s povrchu pečeně se slovy:

„Jezte, můj skromný příteli!“

„Panenko Marjá,“ zabědoval za oknem Baloun, „můj chleba je v hajzlu.“

Klátě dlouhýma rukama, šel shánět něco na zub do vsi.

„Odkud máš ty vědomosti, pacholku,“ rozkřikl se poručík Dub.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, vod svýho bratra profesora.“

Poručík Dub se otočil, odplivl si, strkaje před sebou kadeta Bieglera nahoru, kudy se šlo do síně. Přece však mu to nedalo, aby se ve dveřích neotočil po Švejkovi a s neúprosnou přísností římského císaře, rozhodujícího osud raněného gladiátora v cirku, neučinil posunek palcem pravé ruky a nevykřikl na Švejka: „Palce dolů!“

Hejtman Ságner rychle do něho vrazil odlivku prokleté kořalky a uražený poručík Dub zasedl za stůl. Přistavil si starou rozbitou židli k nadporučíkovi Lukášovi, který ho uvítal přátelskými slovy: „Všechno jsme již snědli, kamaráde.“

Poručík Dub, kterému ty hrozné přiboudliny lezly do hlavy, klepal prstem o stůl a z čista jasna obrátil se k hejtmanovi Ságnerovi:

„S okresním hejtmanem jsme vždy říkali: „Patriotismus, věrnost k povinnosti, sebepřekonání, to jsou ty pravé zbraně ve válce!“ Připomínám si to zejména dnes, kdy naše vojska v dohledné době překročí hranice.“

jitrnic, za princeznu. Nutno bylo nalézt rychle takovou náhražku, která by do-
...né chuti. A tak jsem našel v jednom stavení pod obrazem
nějakého svatého pověšený svatební myrtový věneček. Byli to novomanželé,
větvičky myrty na věnečku byly ještě dosti svěží. Tak jsem dal myrtu do jitrnic,
ovšem že jsem musel celý svatební věneček třikrát pařit ve vařící vodě, aby líst-
ky změkly a pozbyly příliš štiplavé vůně a chuti. To se rozumí, že když jsem
jim bral ten svatební myrtový věneček do jitrnic, že bylo mnoho pláče. Rozlou-
čili se se mou s ujištěním, že za takové rouhání, poněvadž věneček byl svěcený,
nejbližší koule mne zabije. Vy jste jedli přece mou jitrnicovou polévku a nikdo
z vás nepoznal, že místo marjánkou voní myrtou.“

Jos. Lada

Спасибо за внимание!